

**Dziś dają 249.
przedstawienie**

Antyprener, nauczycielka, fryzjerka,
policjant i informatyk na scenie
STRONY 4-5

**Lotnicza
historia i plany**

Szykują replikę na setną rocznicę
powstania Podlaskiej Wytwórni
Samolotów
STRONA 6

MAGAZYN

Czego nauczyła nas pandemia?

Trzy lata temu, 20 marca 2020 roku, rząd ogłosił stan epidemii

Strony 2-3

Czego nauczyła nas pa

Trzy lata minęły od odnotowania pierwszych zakażeń koronawirusem w Polsce. Tak zaczął się bardzo pytanie: czego nauc

Pierwszy przypadek został wykryty na początku marca 2020 roku. W naszym województwie pierwszy przypadek zachorowania odnotowano kilkanaście dni później. Od tego zaczęło się raportowanie o kolejnych pacjentach, ogniskach, zmarłych. Potem przyszedł czas na zarządzanie obostrzeń, zamykanie restauracji, siłowni, kin... Komunikacją publiczną mogło jeździć mniej pasażerów. W sklepach liczono klientów. Kogo tylko można było, wysyłano na pracę zdalną do domu.

Zgodnie z najnowszymi danymi Ministerstwa Zdrowia, od 4 marca 2020 roku zakażonych zostało **6 480 647** osób. Zmarło **119 199**. Te same dane wskazują, że w województwie lubelskim wykrywa się dziennie **200** zakażeń.

Karolina Rozwód

• dyrektor Teatru Starego w Lublinie

Pandemia nauczyła mnie, zarówno w życiu zawodowym jak i osobistym, innego podejścia do wielu spraw. Pokazała, że trzeba być bardziej elastycznym. Że trzeba być gotowym na zmiany. Że trzeba potrafić modyfikować swoje plany, ale jednocześnie z nich nie rezygnować.

Pokazała nam także, że musimy zmienić warunki pracy. Nie dotyczy to tylko tego czasu pandemicznego, bo wiele rozwiązań przecież funkcjonuje do tej pory. Na przykład praca zdalna: zostaliśmy w pewnym momencie do niej zmuszeni i musieliśmy się jej nauczyć. Udało nam się i obecnie nasz system pracy się zmienił i nie wymagamy już stałej, fizycznej obecności pracownika. Przekonaliśmy się, że w wielu przypadkach – kiedy ktoś musi zostać w domu np. z powodu choroby dziecka i potrzeby opieki nad nim – nie trzeba iść na urlop czy

zwolnienie. Wiele zadań można wykonać zdalnie.

Nie ma co ukrywać, że musiałam się też nauczyć szybkiego podejmowania decyzji i zmiany planów. Przed pandemią problemem teatru była np. choroba pracownika czy artysty. Podczas pandemii problemem było to, czy zostaniemy zamknięci czy nie.

Pandemia zmieniła także naszą sytuację ekonomiczną. Potem do tego doszły inflacja i wojna w Ukrainie, ale zaczęło się od pandemii. To wymusiło na mnie inne zarządzanie finansami teatru. Przed pandemią bilety na nasze wydarzenia wyprzedawały się bardzo szybko. Obecnie nie rozchodzą się już w takim tempie. Musieliśmy także zmienić sposób pracy nad repertuarem. Kilka lat temu o tej porze roku mieliśmy już ustalony repertuar na cały rok, a teraz jest inaczej. Dopiero teraz pracujemy nad propozycjami na jesień.

Pandemia pokazała także widzom i władzom, jak kultura jest ważna. Że

w czasie, kiedy zostaliśmy zamknięci w domach, była nam ona bardzo potrzebna. Nie jestem fanką przenoszenia kultury do sieci, ale w pewnym momencie zostaliśmy do tego zmuszeni. Dla Teatru Starego nie był to jakiś wielki problem, bo wydarzenia online organizowaliśmy już wcześniej. Nasze wtorkowe debaty były obecne w sieci już wcześniej, ale zauważyłam że dzięki pandemii zwiększyła nam się liczba widzów. I to nie tylko z Polski, ale także za jej granicami. Widzowie siedząc w domach poszukiwali takich treści, jakie prezentowaliśmy. Pandemia sprawiła też, że widz stał się bardziej świadomy. Szukał, wybierał w sieci wydarzenia, które mogły go zainteresować. I to nam zostało.

Andrzej Wnuk

• prezydent Zamościa

Stare powiedzenie mówi, że jedyne, co jest w życiu pewne to zmiana. Mnie, człowieka, który zawsze lubi

mieć wszystko poukładane, który ma plan A, B i C, ale najbardziej lubi realizować ten pierwszy, właśnie tego, że niczego nie można być w życiu pewnym, nauczyła pandemia koronawirusa. Na ten nieszczęsny rok 2020 mieliśmy mnóstwo planów, związanych m.in. z rozwojem turystyki, ale też obchodami rocznicy 440-lecia miasta. I niestety: z wielu zamierzeń musieliśmy zrezygnować.

Jestem natomiast mocno zbudowany faktem, że liczący wówczas 208 pracowników urząd miasta potrafił bardzo szybko i sprawnie przeorganizować się do tej nowej sytuacji kryzysu i zagrożenia. Zagrożenia, bo niestety wielu naszych pracowników chorowało, a trzech z powodu Covid zmarło. Wszyscy będziemy ich zawsze pamiętać.

Mimo tych trudności mam przekonanie, że niczego w magistracie nie zaniedbaliśmy, choć oczywiście wiele osób skarżyło się na utrudniony dostęp. Ubolewam, że w trakcie pande-

mii doszło w Zamościu do głośnego incydentu w Gallerii Twierdza (rodzeństwo zaatakowało wówczas policjanta i strażnika miejskiego, którzy zwrócili im uwagę na obowiązek noszenia maseczek, proces oskarżonych o napaść na funkcjonariuszy jeszcze trwa – red.). Bo choć pewne obostrzenia mogły być dla wielu dokuczliwe, to uważam, że skoro wprowadzane były przez władze, a przecież nie z powodu widzimisie, tylko dla dobra ogółu, to te reguły powinny być przez obywateli respektowane.

Mnie osobiście, jako Andrzeja Wnuka, pandemia nauczyła, że nie jesteśmy niezniszczalni. Sam ciężko przeszedłem covid, na szczęście w domu, ale z poważnym zapaleniem płuc, koniecznością przyjmowania zastrzyków. Chorowało też wielu moich przyjaciół i znajomych. Widzę skutki tego do dzisiaj. Bardzo poważne konsekwencje ta choroba miała i ma dla jednego z dyrektorów wydziału naszego urzędu. Wydawał się oka-

Walcząc z niewidzialnym prze

ROZMOWA z Piotrem Rybakiem, dyrektorem

• Minęły trzy lata od ogłoszenia stanu zakończonej już epidemii. Jak pan wspomina czas, kiedy dowiedział się pan o tym, żeby będzie odpowiadał za leczenie wszystkich pacjentów covidowych z Lubelszczyzny?

– O tym, że szpital w Puławach został wytypowany jako jednoimienny, dowiedziałem się w środę. W czwartek poinformowały o tym media, a w piątek miałem pierwsze spotkanie z pracownikami. To był czas, kiedy nasza wiedza o tym wirusie pochodziła głównie z telewizji. Pokazywano śmierć w Chinach, wynoszone ciała, groby we Włoszech i to wszystko. Nasz personel był przerażony. Pracownicy pytali mnie, dlaczego oni

mają się tym zajmować, a nie ktoś inny. Nie znałem odpowiedzi na to pytanie. Nikt z nami tego nie uzgadniał. To było po prostu polecenie, które musieliśmy wykonać. Szybko podjęliśmy pierwsze decyzje, powołaliśmy sztab kryzysowy i ustaliliśmy priorytety. Po pierwsze: bezpieczeństwo pracowników, po drugie: przerwanie łańcucha zakażeń, po trzecie: bezpieczeństwo pacjentów. W szpitalu pracowało wtedy 1,1 tys. osób. W ciągu pierwszego tygodnia odeszło ok. 400 osób. Ci, którzy zostali również byli wystraszeni. Niektórzy obawiali się, że sobie nie poradzą, że nie są zakaźnikami, ale przypominaliśmy im wtedy, że przede wszystkim są lekarzami.

• Personel bał się o swoje zdrowie, ale wielu

mieszkańców Puław czuło złość nie godząc się z decyzją o wytypowaniu szpitala do wskazanego celu. Dało się to wtedy odczuć?

– Oczywiście, że tak. Gdy wróciłem do domu, było już ok. godz. 18, gdy zadzwonił kolega i zapytał, gdzie jestem. Powiedział, że bym nie wychodził z domu, bo po szpitalu w Puławach biega facet z nożem, który mnie szuka. Sprawa została zgłoszona. Nikomu nic się nie stało, ale to był pierwszy objaw społecznego sprzeciwu. Kolejnym było pojawienie się grupy mieszkańców pod oknami oddziału zakaźnego, którzy zaczęli stukać w szyby i demonstrować swoje niezadowolenie. Policja zaproponowała nam wtedy otoczenie szpitala

kordonem, ale odrzuciłem ten pomysł. Nie chcieliśmy nikogo prowokować. Muszę podziękować policji, bo w trakcie pierwszej fali codziennie stał u nas radiowóz. Mieli nas na oku, sprawdzali, czy wszystko w porządku.

• Mimo sprzeciwu i lęku,

decyzja była nieodwołalna. Musieliście przygotować budynek i personel do przyjmowania pierwszych zakażonych.

– Nie mieliśmy pieniędzy, ale musieliśmy wydać 800 tys. zł na wybudowanie śluz oraz „czystych” i „brud-

nych” dróg. Postawiliśmy zewnętrzną windę, żeby nie mieszać obydwo ścieżek komunikacji. To trochę uspokoiło nasz personel, ale fakt, że mieliśmy przygotować 300 łóżek wielu pracowników przerażało. Obawy zgłaszała także personel sprzątający. Tymczasem pierwsi zakażeni pojawili się w niedzielę. Początki były trudne. Dostaliśmy pomarańczowe kombinezony, takie do broni biologiczno-chemicznej. Ciężkie, niewygodne, nieprzepuszczające powietrza. Z trudem można było w nich wytrzymać pół godziny. To nie wyglądało dobrze. Później zaczęliśmy dostawać lżejsze, białe. Musieliśmy nauczyć się je zakładać i zdejmować tak, żeby nie wynieść ze sobą wirusa. Te kombinezony szybko się kończyły.

FOT. MACIEJ KACZANOWSKI, JACEK SZYDŁOWSKI, PIOTR MICHAŁSKI/ARCHIWUM

Pandemia koronawirusa?

o trudny czas okupiony zamykaniem firm, zmianą stylu życia i śmiercią bliskich. Stawiamy dziś jedno pytanie: czyła nas pandemia?

zem zdrowia, a koronawirus go wyniszczył. Skończyło się tym, że musiał złożyć rezygnację z funkcji, wciąż się leczy, teraz przed nim jeszcze poważna operacja. Powtórzę: nie jesteśmy niezniszczalni, musimy o tym pamiętać, bardziej o siebie dbać.

Prof. Radosław Dobrowolski

• rektor UMCS

Pandemia towarzyszyła naszej wspólnotie przez ponad dwa lata, niejednokrotnie skłaniając nas do zmiany wizji i celów strategicznych. Wraz z jej wybuchem podjęliśmy intensywne działania nad wdrożeniem takich form nauczania i pracy, by przy uwzględnieniu zdrowia oraz bezpieczeństwa pracowników i studentów, równocześnie dbać o zapewnienie odpowiedniej jakości kształcenia. Największym wyzwaniem było sprawne dostosowanie uczelni do kontynuowania dydaktyki z wykorzystaniem

metod i technik kształcenia na odległość oraz przyspieszenie procesów informatyzacji i wdrażania kolejnych rozwiązań związanych z bezpieczeństwem cyfrowym. Co najważniejsze, funkcjonowanie Uniwersytetu nie zostało wówczas zatrzymane, a pomimo pandemicznych obostrzeń i ograniczeń odnieśliśmy liczne sukcesy oraz zrealizowaliśmy wiele ciekawych inicjatyw, zarówno na polu naukowym, dydaktycznym, jak i kulturalnym czy sportowym.

Z perspektywy czasu myślę, że pandemia nauczyła nas pokory w planowaniu, konieczności stałej weryfikacji wcześniejszych zamierzeń, ale także przekonania, że mimo trudności, wspólne działanie i praca zespołowa mają głęboki sens i przynoszą efekty.

Sławomir Wołoszyn

• restaurator, Grill Bar przy Witosia

Wiadomość o pandemii spadła na nas jak grom z ja-

snego nieba. Na pewno byliśmy zaskoczeni jej skalą. Ludzie się przestraszyli, ruch na mieście zamarł, zmarł też ruch w naszym Grill Barze przy Witosia. Jak przed pandemią sprzedawaliśmy 300 porcji dziennie, to w jej trakcie po 30 porcji. Jak dwie osoby stały w kolejce, to już było dobrze. To było takie buchnięcie, że strach. Zaskoczona załoga nie miała co robić, nie wiedzieliśmy co dalej.

Żeby utrzymać załogę, przestawiliśmy się na mniejsze ilości, gotowaliśmy jak w domu, bardziej po domowemu, o większej skali nie było co marzyć. Kiedy zamknięto restaurację, zaczęliśmy sprzedawać jedzenie na wynos. A ponieważ nasi stali klienci są przywiązani do tego, co robimy, jakiś ruch był. Ale to była zaledwie namiastka normalnego ruchu, trzeba było mocno się nagłowić, żeby utrzymać miejsce pracy dla załogi.

Strach był. To nie jest biznes, który można zamknąć i przebrnąć, więc się na co innego. Baliśmy się,

ale działaliśmy już na rynku ponad 20 lat, wyrobiliśmy sobie dobrą markę i parę groszy udało się odłożyć na czarną godzinę. Widzieliśmy, że nasi klienci wracają, w porównaniu do innych restauracji minimalny ruch był, widzieliśmy swoje światło w tunelu. Zawsze iskierka nadziei była i to nas podtrzymywało na duchu.

Czemu postanowiliśmy zostawić załogę? U nas ludzie pracują długo, nie jestem zwolennikiem zatrudniania ludzi na kilka miesięcy, dobry kucharz pracował u mnie 14 lat, ludzie pracują po 6, 8 lat, w jakimś sensie stanowimy rodzinę. Więc zwolnić, a później budować wszystko od nowa – to nie moja bajka. Dogadaliśmy się z załogą, że pracujemy po mniej godzin, ale wszyscy razem jakoś pandemię przetrzymamy. Przetrzymaliśmy i się udało. Jest dumny ze swojej załogi, bo razem wygraliśmy z pandemią, która nas zresztą wzmocniła i tworzymy dziś bardzo zgrany tandem.

Kiedy zlurowano przepisy, zdjęliśmy maseczki, kolejka ustawiła się na nowo. Jak widzieliśmy 10 osób po golonkę czy karkówkę, to serce rosło. Ludzie dzielili się swoją radością z nami. Widziałem, że pandemia była lekcją, żeby się jednaczyć, nie dać się temu wszystkiemu, postawić na solidarność i większą empatię. Tu bym widział sens tej lekcji, która zresztą trwa: jesteśmy bardziej otwarci, bardziej potrafimy cieszyć się z małych rzeczy i co ważne, szukamy dobrych stron każdego dnia.

Małgorzata Tarłowska

• dyrektor Szkoły Podstawowej nr 10 im. A. Mickiewicza w Puławach

Sytuacja związana z pandemią zupełnie zmieniła realia pracy w szkole. Zmusiła nas do poszukiwania nowych narzędzi edukacyjnych i technik pracy, w tym zdalnego nauczania. Wiele z tych metod wyko-

rzystywanych jest do chwili obecnej i to jest chyba jedyny plus sytuacji, w której się wtedy znaleźliśmy. Niestety: z negatywnymi konsekwencjami pandemii, zamknięcia uczniów w domach, mierzymy się do dzisiaj. Staramy się je niwelować w codziennej pracy, ale problemy emocjonalne wśród dzieci odczuwamy nadal. Lockdown był dla nas wszystkich, uczniów, rodziców, nauczycieli, nowym doświadczeniem. Takim, które pozwoliło nam sprawdzić, jak radzimy sobie z nieznanymi dotąd problemami. To był czas, kiedy niemal codziennie musieliśmy wykazywać się dużą kreatywnością, żeby radzić sobie w nowych, zmieniających się realiach. Dla mnie szkoła zawsze kojarzy się z obecnością dzieci, ich śmiechem, hałasem na przerwach. Chciałabym, aby tak pozostało, a czas pandemii był tylko wspomnieniem, które nigdy się nie powtórzy.

SKO, AK, WS, TOMA, RS

ciwnikiem: wirusem i strachem

tem szpitala specjalistycznego w Puławach

Pewnego razu policzyliśmy, że wystarczy nam ich na załedwie dwa dni. Padła propozycja wstrzymania przyjmowania pacjentów. Zdecydowałem inaczej, uznając, że lepiej przyjąć i zobaczyć, czy ktoś będzie mógł wejść do chorego, niż pozwolić mu umrzeć „na ulicy”. Paczka z nowymi kombinezonami przyszła na dzień przed ich wyczerpaniem.

• Można powiedzieć, że pandemia zaprawiła załogę „w boju”.

– Tak, to prawda. Podczas pierwszej fali ustawiały się do nas kolejki karetek. Stało ich po 7-10 z całego województwa, Tomaszów Lubelski, Hrubieszów itd. Przywozili nam pacjentów z temperaturą powyżej 38 stopni. Wtedy na wynik testu czekało się 3-4 dni. Dzięki rozsąd-

nej postawie naszych lekarzy nasz szpital nie został wtedy zapelniony ludźmi, z których większość covidu nie miała. Robiliśmy zwyczajny wywiad, pytaliśmy tych ludzi co im jest, gdzie ich boli. Okazywało się, że w 80 proc. gorączka wynikała z innych przyczyn. Odsyłaliśmy ich, ale nie mamy żadnych sygnałów świadczących o pomyłce.

• Kolejne „fale” miały poważniejsze konsekwencje. Pojawiało się więcej zakażeń i więcej zgonów.

– Wtedy zaczęliśmy przyjmować więcej osób z poważnymi problemami dróg oddechowych. Nazywaliśmy je „mleczną szybą”. Oni nieestety zaczęli nam umierać. Zwykle w szpitalu odchodzi kilka osób w ciągu tygodnia.

Wtedy takie liczby notowaliśmy każdego dnia. Bywało tak, że ratownicy jechali do pacjenta, a tam okazywało się, że choruje cała rodzina. Często mogliśmy zabrać tylko jedną, najcięższą chorą osobę, bo na więcej nie było miejsca. Firma pogrzebowa, która odbierała zwłoki w pewnym momencie odmówiła nam dalszych usług. Żadna nie chciała tego robić. Ostatecznie udało nam się ją przekonać, ale takich problemów było o wiele więcej.

• Po jakimś czasie emocje społeczne uległy zmianie. Zamiast buntu: wyrazy wdzięczności dla lekarzy i całego personelu. To dodawało wam siły?

– Tej fali wdzięczności i ofiarności nikt się nie spodziewał. Były kartki od dzieci, dary od mieszkańców, firm.

Kartki od Zakładów Azotowych i Perły, produkty kosmetyczne, spożywcze. Jedna z fundacji kupiła nam respirator. Inna przekazała 200 tys. zł, za którą mogliśmy kupić USG. Do dzisiaj mamy dwa samochody od PKO. Dostawaliśmy miody od puławskich pszczelarzy, było tego wiele. Pamiętam, że gdy grupa pracowników medycznych z Dębłina opuściła nasze izolatorki puławianie zaczęli bić im brawo. Oni mieli łzy w oczach ze wzruszenia. Bardzo tego potrzebowali.

• Teraz coraz głośniej słyhać opinie o tym, że to wszystko nieprawda. Że zagrożenie tak naprawdę nie istniało, a pandemia nie wydarzyła się.

– Sam spotykam się z takimi opiniami. Gdybym mógł cofnąć czas, zaprosiłbym

ich do szpitala we wrześniu 2020 i na wiosnę 2021 roku, kiedy umierało najwięcej osób. Pamiętam znajomego, którego żona prosiła o przeszczerp płuc za każde pieniądze. To nie było możliwe. On bał się respiratora. Podłączyliśmy go, ale nie udało się go uratować. Myślę, że lockdown był konieczny, bo jako kraj nie byliśmy przygotowani, a zamknięcie ludzi w domach ustabilizowało sytuację. Wskazywano wtedy, że Szwecja tego nie zrobiła i nic się nie stało. Dopiero później okazało się, że mieli wtedy najwyższy odsetek zgonów u pacjentów powyżej 60 roku życia w Europie. Myślę, że w tamtym czasie zrobiliśmy to, co było konieczne.

• A czy pandemia czegoś nas nauczyła? Dzisiaj

jesteśmy mądrzejsi, niż wtedy?

– Wielu rzeczy. Dyscypliny, porządkowania spraw na ważne, mniej ważne, pilne. Zaufania do siebie nawzajem i przewartościowania wielu rzeczy. Od lekarzy, którzy wcześniej skupiali się na wąskich specjalizacjach, teraz wymagamy więcej. Wiemy również, że wbrew obawom, nie straciliśmy zaufania pacjentów, o czym świadczy 20 proc. nadwykonań. Przekonał się ponadto, że w trudnym czasie możemy liczyć na wsparcie ze strony mieszkańców miasta i regionu. Myślę, że Polacy tę samą dobroć powtórzyli pomagając uchodźcom z Ukrainy. Pandemia unoczniała nam również, że najważniejsze jest i pozostanie nasze życie.

Jak zwykli amatorzy zo

Dziś dają 249. przedstawienie: „Damy i huzary” Aleksandra Fredry. Komplet widzów już dawno zapewniony. Obsypany wielom korporacji, policjant, księgowa, informatyk, urzędnicy, pracownicy ad

Jerzy Kowalczyk

Gdy w czerwcu ubiegłego roku zdobyli główną nagrodę na Przeglądzie Teatrów Amatorskim OSA w Nałęczowie, prof. Stanisław Górka, wybitny nauczyciel akademicki Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej w Warszawie, i uznany aktor, podszedł do grupy i powiedział, że z powodzeniem mogą ubiegać się o eksternistyczny egzamin na zawodowego aktora.

– Ale po co nam to? Nie jesteśmy celebrytami, nie zabiegamy o jakiś rozgłos, teatr jest dla nas zupełnie czym innym. Owszem dobrze, że coś o nas napiszecie, ale nie o to nam chodzi – mówi Dariusz Boruch. – Gdy tak jak dziś, ma przyjść na nasze przedstawienie w Domu Kultury LSM 250 osób, to jest dopiero coś i to jak ludzie reagują, to jest największa frajda.

Teatr: marzenie

O co więc im chodzi? Czym w ich życiu jest teatr?

– Dla mnie teatr jest marzeniem. Często powtarzam, że założyłem teatr żeby w nim grać, ja się bardzo dobrze czuję na scenie, lubię coś improwizować. Żeby chociaż trzy osoby były na widowni, warto grać. A raz zdarzyło się nam grać i do pustej sali. To było w 2020 roku, podczas pandemii. Żeby zakończyć projekt, na

który dostaliśmy dofinansowanie, musieliśmy zagrać jeszcze jedno przedstawienie. Przygotowaliśmy je w jednej z lubelskich szkół, bardzo nam przychyłnej. Scena urządzona, my w kostiumach. Wchodzimy i... nikt nie przyszedł. Siedliśmy więc sami na widowni i po kolei wychodziliśmy na scenę, grając swoje role. Grałszy sami dla siebie. Skończyliśmy i nagle słysząc oklaski. Okazało się, że gdzieś tam z boku obserwowało nas 7-8 pań sprzątaczek.

To jest właśnie sens sztuki

– mówi Dariusz Boruch, założyciel teatru i prawdziwy antyprer (w teatrze przełomu XVIII i XIX w. nazywano tak dyrektora artystycznego, będącego przy tym często aktorem, autorem dramatycznym i tłumaczem, zajmującego się jednocześnie sprawami organizacyjnymi prowadzonego przez siebie zespołu – takim właśnie antyprerem był np. Wojciech Bogusławski). Boruch lubi to określenie.

Teatr: pasja

Dla Beaty Lembowicz, prowadzącej zakład fryzjerski na Starym Mieście w Lublinie (to bardzo ciekawa postać – mówi Boruch) teatr jest w życiu czymś co trudno zdefiniować. W „Damach i huzarach” wciela się w rolę

DARIUSZ BORUCH
Absolwent UMCS, historyk, muzealnik, kierownik Muzeum UMCS. Społecznik. Od kilkunastu lat członek Rady Dzielnicy Węglin Północnego (Przewodniczący Zarządu), Prezes Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowego „Węglin Północny”, które doprowadziło do powstania DDK „Węglin”, uhonorowany przez Prezydenta Miasta Lublin Medalem 700-lecia Miasta Lublin. Animator kultury, twórca i lidera Amatorskiego Teatru Towarzyskiego, aktor amator, uznany za najlepszego aktora na III Ogólnopolskim Festiwalu Sztuk Komediowych Teatrów Amatorskich w Bielsku Podlaskim. (listopad 2016 r.). Reżyser, scenarzysta twórca ponad 30 spektakli. W 2009 otrzymał nagrodę Prezydenta Miasta Lublin za upowszechnianie kultury. Nagrodzony również przez Prezydenta Miasta Lublin w 2019 z okazji Międzynarodowego Dnia Teatru za osiągnięcia w dziedzinie artystycznej i upowszechniania kultury z podziękowaniem za wieloletnią działalność na rzecz rozwoju teatru amatorskiego w Lublinie

starej wdowy Dyndalskiej (choć jest ledwo po 40.).

– Dopóki nie nauczyłam się całej roli i nie nałożyłam kostiumu, myślałam, że to nie dla mnie, ale podskoczyłam w niej jak ryba w wodzie.

Potem się już wkręcam i to jest wspaniałe – podkreśla.

Nigdy nie próbowała definiować teatru. – Chyba to kwestia wyrażania siebie, a ja mam permanentną potrzebę wyrażania siebie i robię to na różne sposoby, a jednym

z tych, które mnie wciągają jest teatr. Ja wróciłam do swojej pasji po 20 latach. W młodości przez osiem lat chodziłam na zajęcia edukacji teatralnej, bo chciałam iść do szkoły teatralnej. No, poszło inaczej. Ale teraz wróci-

łam i nie sądziłam że mnie to aż tak pobierze, że się tak wyrażę. Jest to pasja, adrenalina, bardzo motywujący stres. Wchodzimy na scenę i ląpy mi się trzęsą, ale przeważa chęć pobicia nie do końca kimś innym, ale kimś bar-

Dopóki nie nauczyłam się całej roli i nie nałożyłam kostiumu, myślałam, że to nie dla mnie – wspomina Beata Lembowicz

FOT. PIOTR MICHAŁSKI

ostali wielkimi aktorami

na nagrodami Amatorski Teatr Towarzyski z Lublina tworzą z pozoru zwykli ludzie: nauczycielka, fryzjerka, menadżerka w dużej administracji, studenci, ale przede wszystkim Dariusz Boruch, antyprener

dziej otwartym niż w życiu. Bo na scenie to wypada, a w życiu nie pozwalamy sobie na wiele.

Gdy półtora roku temu usłyszała, że działa teatr amatorski, od razu jej się oczy zaświeciły. Pociągało

ją kreowanie jakichś postaci, wcielanie się w kogoś innego; teraz by już tak nie powiedziała, że wciela się w kogoś innego.

– To chyba jest wyluskiwanie z głębi duszy niuansików, które tkwią w roli

i które z nami rezonują – dodaje nasza rozmówczyni. Chociaż kompletnie nie ma czasu i nie cierpi na nudę w życiu (oprócz fryzjerstwa pani Beata zajmuje się również z dekorowania wnętrz – przyp. aut.), to zarywa wie-

DAMY I HUZARY

Klasyczna komedia Aleksandra Fredy w skróconej jednoaktowej wersji. Pominęto kilka postaci i scen, zachowując główny wątek i najśmieszniejsze dialogi. Sztuka w żartobliwy sposób pokazuje m. in. relacje między osobami w różnym wieku i ich stosunek do małżeństwa i miłości. Zabawna intryga, wyraziste postacie, znakomite dialogi gwarantują dobrą zabawę. Komedia osadzona w realiach Królestwa Polskiego z pierwszej połowy XIX w.
* Adaptacja i reżyseria: Dariusz Boruch * Scenografia: Grażyna Laskowska-Ciemniak

czory, żeby czegoś nowego się nauczyć, przeżyć to jak „rezonuje z postacią, którą gra”. To dla niej jest największą frajdą.

Teatr: relaks

– Może w dzieciństwie marzyłam kiedyś o zostaniu aktorką, ale dziś granie w teatrze to forma relaksu – Ireneusz Mazur, od 10 lat w ATT, zagrała około 14 ról, w „Damach i huzarach” wciela się w Pannę Anielę. Na co dzień menadżerka w dużej korporacji, ma pod sobą cały region Polski wschodniej. – Dla mnie ta postać wyprzedza swoją epokę, jest wyzwolona jak na swoje czasy – mówi z uśmiechem. Wśród aktorów ma opinię prawdziwej teatralnej diwy, gwiazdy.

Podobnie mówi o roli teatru w życiu Rotmistrz – Henryk Szuba: – Po prze-

ściu na emeryturę trafiłem do teatru, żeby coś robić z wolnym czasem, dla zabawy, niespecjalnie się spinam, tak to traktuję, brakowało face-ta do obsady, znajoma zaproponowała mi spotkanie z Darkiem Boruchem. On dał mi jakiś skecz.

I tak już więcej niż 10 lat gra „dla zabawy”. Wyróżniono go w tym czasie już wieloma głównymi nagrodami. Dyrektor Boruch mówi, że ten 72-letni emerytowany informatyk i rolnik ma wyjątkowy talent.

– A bo ja wiem? Talent? Lubię śpiewać, niektórym to się podoba, może to wrodzone, a może dlatego, że podchodzę do tego lekko, bez stresu – mówi Henryk Szuba.

Teatr: powrót

Amatorski Teatr Towarzyski w swoim repertuarze ma czterdzieści parę sztuk: Czechowa, Moliera, Szekspira, Potockiego, ale także przeróżne adaptacje tekstów; Osiecka, Przybora, Młynarski, itd. Wszystko zaczęło się 16 lat temu, gdy grupa społeczników założyła Stowarzyszenie Kulturalno Oświatowe Węglin Północny po to, żeby wybudować dom kultury. I po jakimś czasie zaczęli organizować festyny, na festynach spektakle.

– I dałem na słupach ogłoszenie że robię nabór do teatru – mówi Boruch. I tak po czterdziestce wrócił do marzenia z młodości. Zaraz po

maturze, w 1979 r. zdawał do szkoły aktorskiej w Warszawie. Nie dostał się. Zraził się. Zaczął studiować historię na UMCS. Jednak chyba ciągle marzył o scenie. Na pierwszym roku studium trafił do teatru Prowizorium.

– Ale wybuchł stan wojenny, prawie wszystkich aktorów aresztowano, potem odpuściłem, żona, dziecko, wojsko, walka o byt, dopiero jak trochę się ustabilizowałem, powróciłem do działalności społecznej.

Na tamto ogłoszenie odpowiedziała znaczna grupa młodzieży. – Jeden z tych młodych ludzi, Krzysztof Żak, napisał scenariusz i zrobiliśmy taką wieczornicę poezji Karola Wojtyły, którą pokazaliśmy w kościele na Węglinie Północnym, potem zrealizowaliśmy „Parady” wg Jana Potockiego, a potem co roku przygotowaliśmy spektakl. Nauczyłam się pisać projekty, dzięki nim mieliśmy 40 parę premier – dodaje antyprener Boruch.

Sami szują stroje, czasami przynoszą im je lublinianie, korzystają z wypożyczalni, a jak się uda to z wyprzedzają w Teatrze Osterwy. Dzięki temu wydają kilkaset złotych a nie kilka tysięcy.

Rekwizyty, repliki broni kupują na bazarach lub w jednej z hiszpańskich firm. Meble kupili z wikliny, 6 foteli i dużą kanapę, łatwo je aranżować. Scenografię robią im znajomi artyści.

Replika, lotnicza historia i plany

Chociaż istniała tylko 16 lat, to była jedną z najnowocześniejszych fabryk okresu dwudziestolecia międzywojennego w Polsce. Mowa o Podlaskiej Wytwórni Samolotów. Dziś w Białej Podlaskiej śladów materialnych po niej już nie ma, ale o lotnicze tradycje dba miejscowy oddział Stowarzyszenia Seniorów Lotnictwa Wojskowego

Samolot szkolno-treningowy PWS-26

Podlaska Wytwórnia Samolotów
FOT. BIALSKA BIBLIOTEKA CYFROWA

Ewelina Burda

Stowarzyszeniem kieruje major Mirosław Joński, który dumnie nosi mundur pilota. Od 1977 do 2000 roku na dawnym lotnisku wojskowym stacjonował 61. Lotniczy Pułk Szkolno-Bojowy i tam pracował Joński.

– Pułk szkolił podchorążych z dęblińskiej Szkoły Orląt. Zdarzało się, że nawet 150 samolotów bazowało tutaj na lotnisku – wspomina Joński. Ale to już historia, bo dziś teren lotniska należy do Ministerstwa Obrony Narodowej, które rozlokowało tu nowy garnizon wojskowy.

Lotnictwo w sali tradycji

Ale pamięć o dawnych czasach wciąż jest żywa, bo miasto już na stałe wpisało do swojego kalendarza wrześniowe obchody Święta Lotnictwa.

– Do naszego stowarzyszenia należy obecnie ok. 40 osób, głównie byłych pilotów. Ludzie chcą się spotykać, ale też mieszkańcy chętnie uczestniczą w takich świętach – zauważa były pilot. Bialskie stowarzyszenie działa od 26 lat i jest jednym z najprężniej działających w Polsce. – A jest w sumie 17 takich oddziałów. Ale jako jedni z nielicznych mamy salę tradycji lotniczych, Możemy być z niej

dumni, bo dzięki temu przekazujemy wiedzę o naszej historii kolejnym pokoleniom – podkreśla Mirosław Joński.

Salę otwarto 12 września 2021 roku i wtedy na białskim niebie można było zobaczyć samoloty: Iskrę oraz SB Lima-2. Na miejscu udało się zgromadzić wiele eksponatów. – To nasze puchary, dokumenty, mundury, ale również przyrządy lotnicze. Jest też fotel katapultowy czy wskaźniki, na których pracował nawigator oraz pulpita sterowania terenem lotniska – opowiada szef stowarzyszenia. Jego zdaniem, sala okazała się strzałem w dziesiątkę. – Odwiedzają nas wycieczki szkolne. Ale kiedyś, gdy akurat miałem tu dyżur,

przyjechało dwóch Anglików, byłych pilotów. Specjalnie do Białej Podlaskiej, by zobaczyć nasze zbiory.

Jeden z nich był bez ręki, bo stracił ją na wojnie. Byli naprawdę poruszeni tym, co u nas zobaczyli – wspomina Joński.

Replika

Lotnicze tradycje miasta sięgają 1923 roku, gdy ziemianin Stanisław Różyczka de Rosenwerth i inżynier Witold Rumbowicz założyli Podla-

ską Wytwórnę Samolotów. W tym roku przypada 100. rocznica jej powstania i samorząd chce to odpowiednio uczcić.

– Jesteśmy dumni z dziedzictwa naszych przodków i z tej tożsamości historycznej miasta, którą krzewimy wśród kolejnych pokoleń – podkreśla Michał Litwiniuk, prezydent miasta.

Fabryka przez 16 lat swojego funkcjonowania wyprodukowała ponad 1500 statków powietrznych, w tym własne konstrukcje sygnowane znakiem PWS.

I właśnie replika takiego samolotu szkolno-treningowego stanie przy jednej z białskich ulic. To zwycięski projekt budżetu obywatelskiego, który zgłosił radny i był lotnik Franciszek Ostrowski (Koalicja Obywatelska).

– Monument już powstaje, a jego odsłonięcie planujemy 16 września – zapowiada Ostrowski. Trzymetrowa konstrukcja PWS-26 znajdzie się na skarpie przy skrzyżowaniu ulic Łomaskiej i Zielonej. – Będzie podświetlona, obok znajdzie się ławeczka oraz tablica informacyjna.

Wybór padł na PWS-26 nie bez powodu: – W wytwórni powstało ponad 300 takich maszyn, które przyniosły zakładowi znaczne dochody – podkreśla Ostrowski. W sumie konstruktorzy opracowali 35 różnych modeli samolotów.

Tunel aerodynamiczny

Obecnie nie zachowały się żadne budynki po PWS. Wiadomo jednak, że zajmowała ponad 30 hektarów, a jej hale mieściły się w rejonie dzisiejszej ulicy Dokudowskiej oraz w pobliżu centrum handlowego SAS. W 1929 roku w biurze konstrukcyjnym powstał pierwszy w Polsce tunel aerodynamiczny.

Prace przy replce samolotu PWS-26

12 września 2021 roku z okazji otwarcia sali tradycji na białskim niebie można było zobaczyć Iskrę oraz SB Lima-2

FOT. B.WOŁOSZKO ARCHIWUM

– Wytwórnia była bardzo nowoczesna, pionierska jak na swoje czasy. W okresie międzywojennym, oprócz Białej Podlaskiej, samoloty produkowały jeszcze zakłady na Okęciu, w Mielcu i w Lublinie – przypomina major Joński. W latach świetności PWS zatrudniała od 400 do 900 osób. Stała się więc impulsem rozwoju gospodarczego miasta, które w tamtym czasie liczyło ok. 12 tys. mieszkańców.

Niestety: wytwórnia została zbombardowana przez Niemców 4 września 1939 roku. A pozostałości zostały rozgrabione przez wojska sowieckie. Po wojnie polityka państwa nie przewidywała w tym miejscu produkcji lotniczej, dlatego nie podjęto prób odbudowy zakładu.

– Jesteśmy spadkobiercami tej historii, którą będziemy kultywować, dopóki nam zdrowie dopisze – zapewnia major Joński.

Cały rok z historią

W tym roku będzie sporo okazji, by się z tą historią za-

poznać. 29 kwietnia w Miejskiej Bibliotece Publicznej odbędzie się konferencja naukowa poświęcona Podlaskiej Wytwórni Samolotów. – Będzie dotyczyć wpływu fabryki na życie gospodarcze, kulturalne miasta. Zapis wykładów znajdzie się w publikacji przygotowanej specjalnie z tej okazji – zapowiada Stanisław Romanowski, naczelnik wydziału edukacji w białskim ratuszu.

W czerwcu Muzeum Południowego Podlasia przygotuje przenośną wystawę z planszami o historii PWS. Będzie można je oglądać m.in. na placu Wolności. Główne uroczystości 100. rocznicy powstania PWS odbędą się 16 września. – Być może uda się zorganizować pokazy lotnicze, ale to są pewne procedury i jeszcze nie mamy pewności – przyznaje były pilot. Zwieńczeniem obchodów będzie koncert akordeonowy Marcina Wyrostka dla wszystkich mieszkańców.

W Białej Podlaskiej są jeszcze inne nawiązania do lotniczych tradycji. Na kamienicy Pod Wieszciami przy ulicy Narutowicza jest mural upamiętniający Podlaską Wytwórnę Samolotów. A rondo na skrzyżowaniu ulic Janowskiej i al. Jana Pawła II w ubiegłym roku zyskało nazwę PWS.

Jak polskie firmy budowlane pozyskują nowe projekty za granicą?

Powierzenie odpowiedzialnych projektów polskim pracownikom i firmom budowlanym jest jednym z najlepszych sposobów poprawienia konkurencyjności firmy – mówi Artur Wieja, prezes firmy 3D Bau

• **Jakie są szanse pozyskania nowych projektów przez polskie firmy budowlane za granicą?**

– W ostatnim czasie nastąpił znaczący wzrost zainteresowania usługami polskich firm budowlanych za granicą. Powodem tego jest ich coraz silniejsza pozycja rynkowa oraz konkurencyjne ceny.

Skuteczne pozyskanie nowych projektów w Niemczech wymaga jednak wyjątkowo wytrwałych działań.

Aby zwiększyć swoje szanse w tym zakresie powinno się skupić na budowaniu wizerunku za pomocą mediów społecznościowych oraz uczestnictwie w konferencjach branżowych. Istnieje wiele specjalnych targów branżowych i konferencji, dzięki którym firmy mogą promować swoje usługi. Każde z nich daje okazję do poznania potencjalnych klientów i budowania jakże ważnych relacji biznesowych.

• **Jakie są główne trudności, które napotykają polskie firmy budowlane?**

– Główną trudnością jest dobrze znana bariera językowa: brak lub ograniczony dostęp do tłumaczy profesjonalnych, którzy w pełni interpretują wymogi projektów. Do tego dochodzi brak znajomości, bądź też niewystarczająca znajomość przepisów, procedur oraz wytycznych w danym kraju. Nie bez znaczenia jest też konkurencja ze strony firm z innych państw Unii Europejskiej.

Moim zdaniem jednak najważniejszą przeszkodą to brak wystarczających kontaktów biznesowych, bez których ciężko jest się przebić w tej branży. Takie relacje buduje się latami i są to relacje osobiste. Tutaj bardzo potrzebne jest płynne posługiwanie się danym językiem, tłumacz jest niewystarczający. To jest właśnie główny powód, dla którego zgłaszają się do nas firmy, chcące rozpocząć swoją ekspansję w krajach niemieckojęzycznych. Pomagamy firmom kompleksowo, zarówno w zdobywaniu nowych projektów jak i rekrutacji oraz koordynacji kandydatów niezbędnych do realizacji tych przedsięwzięć.

• **Jakie są kluczowe aspekty w budowaniu wzajemnego zaufania?**

– Aby budować wzajemne zaufanie ważne jest, aby właściciele lub menadżerowie firm budowlanych komunikowali się z potencjalnymi klientami również osobiście. W tym celu warto korzystać z najnowszych technologii. Prezentacje online są rów-

Polskie przedsiębiorstwa budowlane mają wiele zalet, które są na wagę złota: znajomość najnowszych technik oraz dostęp do najwyższej jakości materiałów budowlanych to podstawa. Przez lata mogliśmy też konkurować ceną. Teraz już nie tylko nie jesteśmy najtańsi ale też nie chcemy już być najtańsi – mówi Artur Wieja, prezes firmy 3D Bau
FOT. PIXABAY/ZDJĘCIE ILUSTRACYJNE

– Polskie przedsiębiorstwa budowlane mają wiele zalet, które są na wagę złota: znajomość najnowszych technik oraz dostęp do najwyższej jakości materiałów budowlanych to podstawa. Przez lata mogliśmy też konkurować ceną. Teraz już nie tylko nie jesteśmy najtańsi ale też nie chcemy już być najtańsi. Nasza przewaga tkwi w wysokiej jakości i nie najtańszej ale wciąż korzystnej cenie, która w połączeniu z wysoką efektywnością pozwala

nie dobrą metodą jak realne spotkania, aby przedstawić swoje kompetencje i doświadczenie. Choć i tak ukoronowaniem takich relacji musi być spotkanie na żywo.

Dobra komunikacja to kluczowy składnik budowania wzajemnego zaufania. Ważne jest, aby ustalone terminy i harmonogramy były utrzymywane oraz aby obie strony były na bieżąco i skutecznie informowane o wszelkich zmianach.

• **Jakie są najważniejsze elementy, które musi zawierać dobrze przygotowana oferta dla potencjalnych klientów?**

– Przy tworzeniu oferty, ważne jest skupienie się na wyjaśnieniu wszystkich istotnych szczegółów: nie tylko cena ale i czas realizacji

zamówienia, jakość materiałów itd. Ważne jest uświadomienie klientowi, że firma posiada niezbędne umiejętności i doświadczenie do wykonania projektu. Często to inwestor odwiedza siedzibę potencjalnego polskiego wykonawcy, aby ocenić jego wiarygodność i skuteczność.

Bardzo ważnym elementem dla Niemców jest proces przygotowawczy. Oni wolą więcej czasu i pieniędzy poświęcić na przygotowania, niż na poprawki później.

Z tego powodu kładą duży nacisk na procesy przygotowawcze przed samą re-

alizacją. Dlatego kluczem do sukcesu jest wytrwałość w tych zabiegach. A kto wytrwa tu do końca ten może liczyć na długą i owocną współpracę.

• **Jakie naturalne zalety cechują polskie firmy budowlane, którymi mogą się one pochwalić podczas starania o projekty w Europie Zachodniej?**

Planujesz pracę za granicą?

Postaw na kieszonkowy tłumacz Vasco Translator V4 i rozmawiaj swobodnie gdziekolwiek jesteś.

Dzięki Vasco Translator V4 zrozumiesz nawet **do 108 języków**. Urządzenie posiada wbudowaną kartę SIM, która zapewnia **darmowy i dożywotni dostęp do Internetu** i działa w **niemal 200 krajach** na całym świecie.

Przy zakupie Vasco Translator V4 z kodem **WSCHODNI5** otrzymasz **5% zniżki**

APN Sentium
Opieka z szacunkiem

Wynagrodzenie do **1900€** na rękę na miesiąc!
+ odbierz bonus wielkanocny!

Oferty pracy w opiece
w Niemczech i Holandii

+48 500 401 901
rekrutacja@apnsentium.pl www.apnsentium.pl

Elastyczność jest kluczowa

Szybka cyfryzacja i rozwój koncepcji przemysłu 4.0 wymuszają nabywanie nowych umiejętności w obszarach takich jak nowe technologie, cyberbezpieczeństwo, robotyzacja czy analiza danych – mówi Aleksandra Kowalik z PKO BP

Kompetencje przyszłości to zbiór takich umiejętności, które pomogą nam przygotować się na nadchodzące jutro – mówi agencji Newseria Biznes **Aleksandra Kowalik**, specjalistka ds. współpracy ze start-upami oraz innowacyjnych rozwiązań w PKO Banku Polskim. – To m.in. uniwersalne kompetencje miękkie takie jak współpraca w zespole, szczególnie zróżnicowanym pod względem wieku, umiejętności czy doświadczenia, a przede wszystkim kluczowa jest dziś elastyczność. Aktualna sytuacja jest bardzo dynamiczna, dlatego też musimy być elastyczni, trochę przewidywać przyszłość i starać się do niej dostosować.

FOT. NEWSERIA BIZNES

obejmują m.in. zarządzanie, doradzanie, podejmowanie decyzji, rozumowanie, komunikację i interakcję.

85 i 97 milionów

Według World Economic Forum („The Future of Jobs Report”) w wyniku pandemii COVID-19 cyfryzacja i automatyzacja pracy postępują szybciej, niż pierwotnie zakładano i do 2025 roku wyprą już ok. 85 mln miejsc pracy, m.in. w takich obszarach jak księgowość, wprowadzanie danych i wsparcie administracyjne. W zamian stworzą jednak 97 mln nowych, związanych z obsługą robotów i nowymi technologiami. Maszyny będą jednak nastawione przede wszystkim na przetwarzanie informacji i danych oraz rutynowe prace ręczne na stanowiskach umysłowych i fizycznych. Dlatego

zadania, w których ludzie wciąż mogą zachować przewagę,

– Jeśli chodzi o kompetencje miękkie, to one będą uniwersalne zarówno w perspektywie 1-2, jak i 10 lat. Ta elastyczność, chęć do nauki, zmiany, pracy w zespole: to się nie zmieni. Natomiast jeśli chodzi o technologie, to w krótkiej perspektywie raczej nie pojawi się przełom na miarę internetu. Raczej rozbudowywane będą te, które już istnieją. One będą się zająć, tworzyć pewne klastry współpracy i na tej podstawie będą powstawać nowe rozwiązania. Trudno jednak przewidzieć, jakie technologie mogą pojawić się za 10 lat – dodaje Aleksandra Kowalik.

Tu będą potrzebni pracownicy

Według prognoz World Economic Forum w ciągu kolejnych kilku lat nastąpi gwałtowny wzrost zapotrze-

bowania na pracowników w takich obszarach jak zielona gospodarka, sztuczna inteligencja i gospodarka danych, inżynieria, rozwój produktów i przetwarzanie w chmurze. Znacząco zmienią się też umiejętności, na które będzie popyt. Zdaniem ankietowanych w raporcie pracodawców do 2025 roku na znaczeniu najmocniej zyskają krytyczne myślenie i analiza, a także rozwiązywanie problemów, dążenie do samorozwoju, tolerancja na stres i elastyczność.

– Do tego zbioru dodałabym trochę umiejętności technicznych czy raczej kompetencji cyfrowych, bo nie wszyscy musimy umieć programować, ale wszyscy powinniśmy w jakimś stopniu rozumieć technologie, które zmieniają nasze życie – mówi specjalistka PKO BP. – Te umiejętności cyfrowe stają się kluczem do obcowania dziś i jutro, bo kompetencje cyfrowe to nie tylko nasza znajomość nowych technologii, zrozumienie, czym jest metaverse i sztuczna inteligencja. To przede wszystkim nasze codzienne życie, w którym aktualnie nie jesteśmy w stanie istnieć bez technologii – wychodząc do sklepu i płacąc kartą czy kupując bilet na pociąg w postaci kodu QR. To są technologie, które codziennie nas otaczają, i zrozumienie ich, chociaż w pewnym stopniu, otwartość na to, żeby je wykorzystywać, będzie kluczowa w perspektywie kolejnych lat.

Dane i preferencje

Zdaniem Aleksandry Kowalik, w realiach szybko zmieniającej się gospodarki

i rynku pracy jedną z kluczowych kompetencji jest również aktywne uczenie się i stałe dążenie do podnoszenia swoich umiejętności. – Warto uczyć się nowych rzeczy, nawet jeśli wydaje nam się, że one nie będą wysoce istotne z perspektywy biznesowej.

Ekspertka prognozuje też, że kompetencje przyszłości – zwłaszcza w obszarze analizy, zrozumienia i wykorzystywania danych – oraz powiązane z nimi zmiany na rynku pracy, które będą widoczne w nadchodzących latach, wpłyną również na rozwój nowych, ulepszonych produktów i usług. – Kiedyś Google Maps pokazywał nam prostą drogę z punktu A do punktu B, teraz jest na tyle inteligentny, że wybierze nam nie najprostszą, najbardziej banalną drogę, ale taką, która będzie jak najbardziej dopasowana do naszego samochodu, naszego stylu jazdy, preferencji – do tego, czy wolimy jeździć autostradami, czy nie. I my, mając coraz więcej danych oraz lepszą technologię, będziemy w stanie – podobnie jak Google Maps, który jest tutaj przykładem – lepiej personalizować usługi, dostosowywać je do naszych klientów i ich potrzeb.

Według badań zleconych przez World Economic Forum pracodawcy spodziewają się, że do 2025 roku zaoferują przekwalifikowanie i podniesienie kwalifikacji nieco ponad 70 proc. swoich pracowników, a pomimo spowolnienia gospodarczego zdecydowana większość z nich dostrzega wartość inwestycji w kapitał ludzki.

NEWSERIA BIZNES

Wybrane o... za gra...

MONTER PANELI SŁO- NECZNYCH

Niemcy
• Obowiązki: montaż paneli fotowoltaicznych na dachach domów jednorodzinnych
• Wymagania: znajomość języka niemieckiego (min. A2), 2-letnie doświadczenie zawodowe. Własny samochód oraz prawo jazdy kat. B mile widziane.
• Oferta: wynagrodzenie: 14-18 euro netto za godzinę, dieta za każdy przepracowany dzień, dodatek urlopowy jak i świąteczny, bezpłatne zakwaterowanie, odzież i obuwie robocze

LAKIERNIK SAMOCHO- DOWY

Holandia
• Obowiązki: praca przy lakierowaniu kabin samochodów ciężarowych, łodzi i jachtów
• Wymagania: prawo jazdy kategorii B, język angielski w stopniu komunikatywnym, minimum 3-letnie doświadczenie w zawodzie
• Oferta: wynagrodzenie 15-17 euro brutto za godzinę, zakwaterowanie w pokojach jednoosobowych, darmowy dojazd do pracy

OPERATOR MASZYN CNC

Dania
• Obowiązki: praca polega na obsłudze maszyn cnc i kontroli wymiarowej części.

Nie obejmuje programowania ani konfiguracji

• Wymagania: obowiązkowy język angielski w stopniu komunikatywnym, co najmniej 2-letnie doświadczenie w obsłudze CNC
• Oferta: wynagrodzenie od 2100 euro netto za cztery tygodnie (praca na 1. zmianę) do 2900 euro (praca na 3. zmianę), 5-6 tygodni płatnego stażu, duńska umowa o pracę, możliwość płatnych nadgodzin, premia roczna w wysokości 7 proc. otrzymywanego wynagrodzenia.

GLAZURNIK

Francja
• Obowiązki: montaż płytek w mieszkaniach prywatnych i praca przy konstrukcji basenów
• Wymagania: 2-letnie doświadczenie zawodowe. Znajomość języka francuskiego nie jest konieczna
• Oferta: wynagrodzenie 11,27-15 euro brutto za godzinę (w zależności od doświadczenia), 10 proc. dodatku urlopowego, 10 proc. dodatku na koniec zlecenia, darmowe zakwaterowanie

PRACA W GOSPODAR- STWIE ROLNYM

Holandia
• Obowiązki: czyszczenie chlewni, opieka nad zwierzętami, pomoc przy innych pracach w gospodarstwie

3D BAU.pl

Cieśla, Murarz, Operator sprzętu

AT DE CH

+48 883 151 171

in 226 80

FOT. PIXABAY/ZDJĘCIA ILUSTRACYJNE

Kierunek Islandia

Ponad 39 proc obcokrajowców mieszkających na Islandii to Polacy. W jakich branżach można znaleźć prace na tej niezwyklej wyspie? I jakie są zarobki?

Islandia i Polska należą do strefy Schengen, co umożliwia swobodne podróżowanie między tymi krajami bez wypełniania dodatkowych formalności czy pozwoleń. Przy przekraczaniu granicy należy mieć przy sobie jeden z poniższych dokumentów: dowód osobisty, paszport, paszport tymczasowy. Chcąc pozostać na Islandii nie dłużej niż 3 miesiące, nie musimy się rejestrować, ani załatwiać pozwoleń na pobyt. Jeżeli podejmiemy

pracę lub zostaniemy dłużej, konieczne jest uzyskanie pozwolenia na pobyt. W tym celu trzeba zarejestrować się w Narodowym Rejestrze. Niezbędnym do zamieszkania na Islandii jest otrzymanie islandzkiego numeru ewidencyjnego Kennitala. To kod, który otrzymuje się na okres 6 miesięcy (potem należy go przedłużyć), a służy m.in do umówienia wizyty u lekarza, założenia konta w banku, rozliczenia podatków czy wynajmu mieszkania.

GDZIE SZUKAĆ PRACY?

Najpopularniejsze z branż to •gastronomia/hotelarstwo •rybołówstwo •rolnictwo •budownictwo •praca fizyczna. Minimalne wynagrodzenie na Islandii wynosi 380 000 ISK brutto (ok. 2500 euro). Przykładowe zarobki wyglądają tak:
Zawód/Branża Miesięczne zarobki brutto
•Hydraulik 630 000 ISK (ok. 4000 euro)

•Brukarz	660 000 ISK (ok. 4400)
•Mechanik	900 000 ISK (ok. 6000)
•Kierowca ciężarówki	545 500 ISK (ok. 3600)
•Budowlaniec	600 000 ISK (ok. 3960)
•Praca w gastronomii/hotelarstwie	472 000 ISK (ok. 3200)
•Rolnictwo	578 000 ISK (ok. 3800)
•Rybołówstwo	490 000 ISK (ok. 3200)

(ŹRÓDŁO: EUROPA.JOBS)

ferty pracy anicą

- Wymagania: prawo jazdy kategorii B, znajomość języka francuskiego lub angielskiego
- Oferta: stawkę 11,50 euro brutto za godzinę i darmowe zakwaterowanie

ELEKTROMECHANIK Francja

- Obowiązki: praca przy wymianie instalacji elektrycznej
- Wymagania: minimum roczne doświadczenie w zawodzie i prawo jazdy kategorii B. Znajomość języka francuskiego mile widziana
- Oferta: wynagrodzenie 15 euro brutto za godzinę, 10 proc. premii urlopowej i darmowe zakwaterowanie

KIEROWCA AUTOBUSU Niemcy

- Obowiązki: kierowca autobusu miejskiego lub podmiejskiego
- Wymagania: prawo jazdy kategorii D + moduł 95, podstawowa znajomość języka niemieckiego lub angielskiego
- Oferta: wynagrodzenie 2400-2500 euro netto miesięcznie, zakwaterowanie w pokojach jednoosobowych

KELNERKA/KELNER Irlandia

- Obowiązki: praca w hotelowej restauracji lub pomoc w kuchni
- Wymagania: dobra znajomość języka angielskiego.

Doświadczenie w zawodzie mile widziane

- Oferta: wynagrodzenie od 11.30 euro brutto za godzinę, darmowe wyżywienie podczas pracy, tanie zakwaterowanie (50-60 euro za tydzień)

HYDRAULIK Niemcy

- Obowiązki: montaż instalacji sanitarnych, grzewczych, wentylacyjnych, klimatyzacyjnych oraz drobne prace wykończeniowe. Praca zgodnie z rysunkiem technicznym
- Wymagania: roczne doświadczenie w zawodzie. Znajomość języka niemieckiego i prawo jazdy kategorii B: mile widziane
- Oferta: wynagrodzenie 300-400 euro brutt za miesiąc, zakwaterowanie w pobliżu miejsca pracy, premie świąteczne i urlopowe, dodatki za przepracowane święta

ELEKTRYK BUDOWLANY Austria

- Obowiązki: montaż instalacji elektrycznych w mieszkaniach i domkach
- Wymagania: znajomość języka niemieckiego i minimum roczne doświadczenie
- Oferta: stawka od 14,25 euro brutto za godzinę, dodatki za nadgodziny, niedziele i święta

(ŹRÓDŁO: EUROPA.JOBS)

UCZCIWA PRACA I WIELE MOŻLIWOŚCI

PRACA W NIEMCZECH CZEKA NA CIEBIE

Szukamy:

Spawaczy

Ślusarzy

Hydraulików

Monterów instalacji tryskaczowych

Monterów wentylacji i klimatyzacji oraz systemów chłodniczych

Elektryków

... i inne

Umowa na czas nieokreślony, zapewniona odzież robocza, narzędzia oraz zakwaterowanie (opłacone przez pracodawcę) i wiele więcej...

Wymagania:

- Doświadczenie zawodowe
- Mile widziana znajomość języka niemieckiego

Przedsiębiorstwo R+S Power Solutions

Zainteresowany? Skontaktuj się z nami!
Agnieszka Tyminska

Agnieszka.Tyminska@ruebsam.de
+49 151 68920174

Miejsce małych cudów

W Dziennym Środowiskowym Domu Samopomocy w Radzynie Podlaskiej pracuje 13 osób. 8 terapeutów z pedagogiem tworzy zespół wspierająco-aktywizujący. To miejsce małych cudów, które zdarzają się codziennie

Jakub Hapka

Przed wszystkim to była ogromna niepewność. Towarzyszy mi również lęk, czy podołam temu wszystkiemu – wspomina swoje pierwsze dni kierownik placówki, Beata Ratajczyk. – Mamy osoby chore, zaburzone psychicznie, upośledzone umysłowo, niepełnosprawne intelektualnie czy też z niepełnosprawnością ruchową. Z tym wszystkim należało się zmierzyć.

Wyzwania, inflacja i codzienność

Największym problemem jest inflacja. Dotyka większości Domów Środowiskowych.

– Jesteśmy gdzieś pozostawieni na szarym końcu. Jakoś tak się o nas zapomina. Jest cicho o pracy DŚDS-ów i mało kto wie, czym się zajmujemy i jak wygląda nasza praca.

Jeżeli my sami nie dopominamy się o takie miejsca, rządzący o nas zapominają.

Wysyłamy pisma do naszych posłów, senatorów, premiera, chcemy się przypomnieć, przybliżyć naszą pracę i żeby nas wsparli w tym trudnym czasie – tłumaczy Beata Ratajczyk.

Budżet jest zatwierdzany na trzy lata. Dostają go z Urzędu Wojewódzkiego. Podlegają pod Wydział Polityki Społecznej. Urząd Miasta jest ich pracodawcą, organem kontrolującym. Z magistratu nie dostają ani złotówki.

– Wszelkie decyzje, jeśli chodzi o ośrodek podejmuje przy aprobacie burmistrza. To jest mój pracodawca: w kwestii remontów czy ogólnej działalności domu pytam o zgodę – mówi Ratajczyk.

Domy, taki jak w Radzynie mają swoje wojewódzkie forum. To platformy, messengery, whatsappy, gdzie na bieżąco wszyscy kierownicy i dyrektorzy informują się o poczynionych działaniach.

– Gdy zostaną wysłane jakiegokolwiek pisma, my o tym wiemy. Wyrażamy swoją opinię, dołączamy się, podpisujemy. Czytamy to wszystko. Co mnie bardzo cieszy: działamy bardzo zgodnie. Nie ma konfliktów – zaznacza kierownik radzyńskiego DŚDS-u.

Ich delegacja była u ministra polityki społecznej, Stanisława Szweda. Rozmowy są prowadzone i kontynuowane. – Warsztaty Terapii Zajęciowej coś wywalczyły. Nie są to wielkie pieniądze, ale je uzyskały. Nasza praca jest taka sama, niczym się nie różnimy. O WTZ-ach więcej się mówi, są bardziej znane – mówi Ratajczyk.

Ostatnio placówka zmieniła statut, co pozwoliło im (jako jedynej placówce w naszym regionie) przyjąć kolejnych 5 podopiecznych.

Osoby z naszych Domów ŚDS potrzebują nadziei, by zdrowieć. Potrzebują nadziei by zmagać się z codziennością, by każdego dnia rano wstawać i powtarzać codzienne zwykłe czynności. Potrzebują nadziei, by z optymizmem patrzeć w przyszłość, by wierzyć, że możliwe jest satysfakcjonujące życie pomimo doświadczenia choroby a także by wierzyć, że możliwe jest podjęcie ról społecznych takich jak uczeń, student, pracownik, małżonek a może i rodzic. Najważniejsze, by pamiętać „Aby wyzdrowieć, trzeba wyjść nadziei naprzeciw...” – podkreśla Beata Ratajczyk

Prawdziwa duma DŚDS w Radzynie Podlaskiej: pracownia komputerowa, w której część uczestników tworzy gazetkę „Słoneczko”. Ostatnio świętowali 6-lecie pisma.

FOT. JAKUB HAPKA

Iskierki

– Przychodzą mi na myśl dwaj bracia, którzy przyszli tutaj z ogromnym lękiem, wycofaniem. Lęk towarzyszył mi przy każdym działaniu. Należało włożyć dużo pracy, spokoju i cierpliwości, aby wypracować najbardziej oczywiste zachowania człowieka, chociażby korzystanie na czas z toalety.

Inny przykład? – Jedna z kobiet przez dwa tygodnie przychodziła z mamą i nie potrafiła się z nią rozstać: nie jadła sama, a była karmiona przez mamę. W tej chwili chłopcy funkcjonują samodzielnie, uczestniczka przyjeżdża sama. Mało tego: szykuje się sama do ośrodka i jest duży „foch”, kiedy z jakiś powodów nie może przyjść – opowiada Beata Ratajczyk. – Tego wszystkiego trzeba doświadczyć, uczestniczyć.

W listopadzie minionego roku DSDS w Radzynie Podlaskiej świętował jubileusz 25-lecia

FOT. UM RADZYN PODLASKI

Oficjalne otwarcie DSDS nastąpiło 18 grudnia 1997 r. Wcześniej budynek zajmowało Przedszkole Miejskie Nr 4. Pomysłodawcą przedsięwzięcia był Kazimierz Niewęglowski, ówczesny kierownik MOPS-u. Najkorzystniejszy projekt adaptacji pomieszczeń złożył Józef Tomczyk, wiceprezes Radzyńskiej Spółdzielni Mieszkaniowej. Nieocenioną pomoc otrzymali od Zofii Król z Wojewódzkiego Zespołu Pomocy Społecznej

Dla nas, gdy ktoś zaczyna sam sznurować buta, uczesze się sam,

umyje zęby, to jest wielka radość.

Kiedy ktoś zaczyna prosić o coś, np. o łyżeczkę, widelec – gdy wcześniej siedział i nic z tym nie robił – to są takie „iskierki” – nie kryje wzruszenia nasza rozmówczyni. – Rozmowy, gdy się otwierają. Nie mówią nic, a po pewnym czasie zaczynają opowiadać o sobie, swojej rodzinie tak po prostu o blaskach i cieniach życia codziennego. Zaczynają nam ufać.

Sala światła

Ostatnie nowości na placu obok ośrodka to siłownia zewnętrzna i stół do ping-ponga

– Wszystkie sale są po remoncie, włożyliśmy w to bardzo dużo pracy. Chylę czoła przed tymi, którzy byli przede mną. Oni stworzyli ten ośrodek, prowadzili. On funkcjonuje 25 lat! Ja jestem 8 lat. Absolutnie nie zabieram i nie ujmuję tym osobom, które były przede mną. Mamy tych samych uczestników, ten sam zespół terapeutyczny. Mam kilka osób nowych; wiadomo, rotacja. Ale są też osoby, które pamiętają DSDS od początku. Chylę czoła przed Waldemarem Zylikiem, który prowadził ośrodek 17 lat. On to stworzył, ja to po prostu dalej „pociągnęłam” to dzieło – dodaje Ratajczyk

Zrobili remont w każdej sali. Z nowych pomieszczeń mają salę animacji, światła (dla autystyków), kompletnie i na wysokim poziomie wyposażoną salę informatyczną.

Rehabilitacja jest na poziomie placówek sanatoryjnych. W świetlicy spędzają wolny czas. Jest pracownia plastyczna, uczestnicy korzystają z pomocy pedagoga.

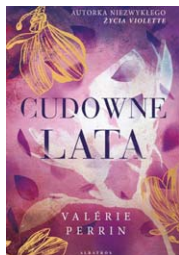
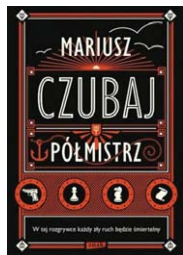
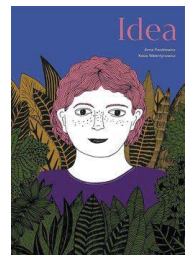
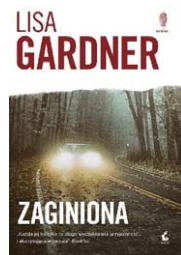
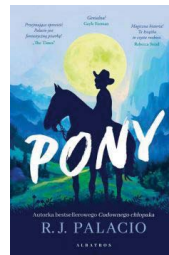
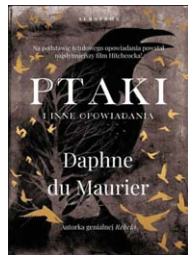
Sprzęt na zewnątrz pozyskali z dotacji PFRON. Składali dokumenty do Lublina, dostali 99 tys. Oprócz tego z tych pieniędzy ufundowali uczestnikom wyjazd powiązany z warsztatami na cztery dni nad morze.

Nie ma „mi się nie chce”

– To są dziewczyny i pan, którzy służą całym sercem, umysłem i wszystkim tym, co w człowieku najlepsze. Ogóle, gdy mówię o nich, to bardzo się wzruszam. Naprawdę nie mogłam sobie wymarzyć takiego zespołu. Nie myślałam, że tak będzie – opowiada o swoim zespole Beata Ratajczyk. – Oni są tak kreatywni i ambitni... Sami przychodzą z pomysłami. Co tydzień mamy zebrania zespołu (ustawowo mogłabym robić je raz na pół roku). Omawiamy wtedy uczestników: jakie są postępy, co trzeba zmienić, na co trzeba zwrócić uwagę, z czym jest problem. Planujemy też, co będziemy robić w następnym tygodniu. Pada hasło, a ja nie muszę mówić: „pani zrobi to, pani tamto” – opisuje codzienność placówki Ratajczyk.

Do czytania na wiosnę

Co się dzieje, kiedy idealny mąż i uwielbiany nauczyciel znika bez śladu? Co się stanie, kiedy w londyńskiej kancelarii prawnej kilka osób otrzyma pudełka z pamiątkami znalezionymi w domu zmarłej kobiety? Kto debiutował w F1 nie posiadając jeszcze prawa jazdy? I co w ostatnim czasie trafiło do księgarń?

LISA GARDNER: ZAGINIONA

Dla byłego profiler FBI, Pierce'a Quincy'ego, właśnie zaczął się najgorszy koszmar: na opuszczonym odcinku autostrady w Oregonie znaleziono porzucony samochód. Z włączonym silnikiem i damską torebką na siedzeniu kierowcy. Po jego żonie, z którą jest w separacji, nie było już ani śladu. Jest jednak ktoś, kto wie, co stało się tamtej nocy. I już kontaktował się z prasą. Jego warunki są jasne: chce pieniędzy, władzy i sławy. Jeśli nie dostanie tego, czego żąda, Rainie odejdzie na dobre.

DAPHNE DU MAURIER: PTAKI I INNE OPWIADANIA

Sześć wybitnych opowiadań brytyjskiej mistrzyni grozy i suspense. Opowiadanie tytułowe – „Ptaki” – zostało zekranizowane przez Alfreda Hitchcocka. Film do dziś uznawany jest za jeden z najlepszych i najważniejszych thrillerów w historii kina. Pięć innych historii z tego zbioru oddaje poczucie wyobcowania ludzkiej jednostki i kpi z przekonania o dominacji człowieka nad światem przyrody. Górski raj Monte Verita obiecuje nieśmiertelność, ale za straszliwą cenę; zaniebdywana żona po śmierci nawiedza męża pod postacią jabłoni; piękna markiza, nieświadoma dramatycznych konsekwencji, wdaje się w romans z fotografem; randka z biletarką prowadzi z kina prosto na cmentarz; pewna dziwna rodzina skrywa przerażającą tajemnicę.

VALERIE PERRIN: CU- DOWNE LATA

Rok 1986. Adrien, Étienne i Nina chodzą do tych samych szkół. Związani przysięgą krwi, obiecali sobie za wszelką cenę wspierać się w osiągnięciu upragnionego celu: nade wszystko pragną opuścić małe prowincjonalne miasteczko, z którego pochodzą, i zamieszkać w Paryżu, oddać się muzycznej pasji i za nic nie pozwolić, by życie ich rozdzieliło.

Rok 2017. Na dnie jeziora w małym miasteczku, w którym dorastała trójka przyjaciół,

znaleziony zostaje wrak samochodu. Jaki jest związek między tragicznym wypadkiem a historią ich nierozłącznej przyjaźni? Autorka snuje historię splecionych losów bohaterów od lat dziecięcych, przez czas dojrzewania, aż po dorosłość.

MARIUSZ CZUBAJ: PÓLMISTRZ

W przededniu drugiej wojny światowej z Gdyni do Buenos Aires polska reprezentacja wyrusza na olimpiadę szachową na pokładzie transatlantyku „Przyszłość”. Wkrótce na statku dochodzi do zbrodni, a w oczodole ofiary morderca umieszcza szachowy pion. Śledztwo w tej nietypowej sprawie prowadzi tajemniczy pasażer, Edward Abramowski. I ma powody przypuszczać, że za morderstwem kryje się coś więcej. Wśród znakomitych pasażerów znajdują się między innymi: ekscentryczny literat Witold Gombrowicz, genialni szachiści Savielly Tartakower i Mieczysław Najdorf, a także strzegąca swych sekretów Nina, która do stracenia ma niemal tak wiele, jak sam Abramowski.

KATARZYNA BONDA: KOBIE- TA W WALIZCE

Kiedy wiszące na słupach ogłoszenia o zaginięciu Klaudii Janus dawno już wyblakły, a miejscowa policja straciła wiarę w rozwiązanie sprawy, dochodzi do makabrycznego odkrycia. Przy drodze wyjazdowej z Elku przypadkowy kierowca znajduje błękitną walizkę, a w niej szczątki młodej kobiety i złoty naszyjnik. Taki sam nosiła Klaudia. Według ustaleń śledczych ciało długo było w wodzie, zakopywano je i częściowo spalono. A to skutecznie utrudnia identyfikację ofiary. Dlaczego więc morderca zdecydował w końcu, że kobieta w walizce ma zostać odnaleziona?

R.J. PALACIO: PONY

Dwunastoletniego Silasa budzi w nocy niespodziewane pojawienie się trzech jeźdźców, którzy zabierają ze sobą jego ojca. Przerażony chłopiec jest zdany na siebie i towarzystwo Mittenwalda,

który jest zjawą. Ale kiedy pod drzwiami pojawia się konik, Silas wie, co musi zrobić. Wyrusza w niebezpieczną podróż, by stawiać czoło lękom, odnaleźć ojca, połączyć przeszłość z przyszłością i znaleźć swoje miejsce w świecie.

DARBY KANE: DOBRA ŻONA

Pewnego dnia Aaron, idealny mąż i uwielbiany nauczyciel, znika bez śladu. Jak się wkrótce okazuje, nie jest to pierwszy taki przypadek: na przestrzeni ostatnich lat w okolicy doszło do serii nigdy niewyjaśnionych zaginięć studentek. Mieszkańcy miasteczka zamartwiają się tym, co mogło się stać z ukochanym przez wszystkich Aaronem. Jedynie Lila, jego żona, jest dziwnie spokojna.

SORAYA LANE: CÓRKA Z WŁOCH

W londyńskiej kancelarii prawnej spotyka się kilka osób. Nie łączy ich nic, dopóki każda nie otrzyma pudełka z pamiątkami znalezionymi w domu zmarłej kobiety, która przed laty prowadziła placówkę dla samotnych matek. Czy będą miały odwagę wyruszyć w podróż, aby odkryć tajemnice swojej rodziny i swojego dziedzictwa? Czy historia ich przodków pomoże im odnaleźć własną drogę i szczęście? Urzekające i chwytające za serce powieści o utraconych miłościach, rodzinnych sekretach i podążaniu krętą ścieżką, którą prowadzi nas serce.

ALEK ROGOZIŃSKI: ZEMSTA JEST SŁODKA

Trzy przyjaciółki – popularna piosenkarka, uwielbianą przez licealistów nauczycielka i spokojna gospodyni domowa – w jednym czasie

dowiadują się, że niebawem każda z nich czeka rozwód. Zdradzone i porzucone przez dotychczasowych partnerów, jednoczą siły i postanawiają dać im popalić. Ich plany skompromitowania eksmeźów spala jednak na panewce, gdy jeden z nich zostaje zamordowany, a do akcji wkracza komisarz Krzysztof Darski.

MAGDALENA HAI: KOT O BURZĄCYM BRZUCHU

Była sobie raz malutka dziewczynka, która spotkała wielkiego kota. A temu kotu przeraźliwie burczało w brzuchu. Im więcej jadł, tym bardziej był głodny. Pożarł już zwierzęta i ludzi, lasy i pola, wieś i miasta, a nawet gwiazdy i planety. Wypił całą wodę z rzek i mórz. Ale czy jedno stworzenie ma prawo zjeść cały świat? Czy dziewczynce uda się sprawić, że brzuch kota przestanie burczeć? Czy może kot pożre dziewczynkę? I czy w ogóle jest lekarstwo na niekończący się głód? Opowieść-baśń o zachłanności, która może unicestwić świat i o tym, że dziewczynki mają w sobie wielką moc.

ANNA PASZKIEWICZ KASIA WALENTYNOWICZ: IDEA

Nikt nie wiedział, skąd dokładnie pochodziła myśl. Opowiadano potem, że nadleciała wraz ze wschodnim wiatrem, który rozpuścił burzowe chmury. Krążyła nad archipelagiem, szukając miejsca, gdzie mogłaby odpocząć i zostać na dłużej. Wyspy przykuły jej uwagę, bo w pierwszej chwili wydały jej się bezładne. Kiedy nad archipelagiem pojawia się myśl, żadne z mieszkających tam dzieci nie spodziewa się, że to początek zmian. Samotne i oddalone od siebie, czekają na coś, co da im nadzieję. Wi-

ząc ich smutek i zagubienie, myśl postanawia przyrzeć się im z bliska. Niespodziewanie staje się ideą, a potem marzeniem...

ANDRE HOOGEBOOM: MAX VERSTAPPEN. NOWY KRÓL FORMUŁY 1

Miał dwa lata, gdy rodzice kupili mu plastikowego quada. W 2015 roku stał się najmłodszym kierowcą w historii, który ścigał się w F1: debiutował w wieku 17 lat, nawet nie posiadając jeszcze prawa jazdy. Po swoim pierwszym zwycięstwie w Grand Prix w 2016 roku szybko ugruntował swoją pozycję, po drodze mogąc poszczycić się sławą najmłodszego zdobywcy miejsca na podium i najmłodszego kierowcy z najszybszym okrążeniem w wyścigu. Już w 2021 roku podczas szalonego wyścigu Grand Prix Abu Zabi sięgnął po swoje pierwsze mistrzostwo świata w Formule 1 i tym sposobem odebrał tytuł Lewisowi Hamiltonowi, i to na ostatnim okrążeniu sezonu. W 2022 roku został mistrzem po raz drugi z rzędu.

JENNY BLACKHURST: MORDERSTWO NA SZLAKU

Maisie opuszcza dom rodzinny w Wielkiej Brytanii, żeby wędrować szlakiem West Coast Trail w Kanadzie. Wkrótce przyłącza się do spotkanego po drodze rodu Sery i Ricka. Wymarzona wędrowka w wesołym towarzystwie, zmienia się w koszmar, kiedy pewnej nocy ktoś zostaje zamordowany.

Dwadzieścia lat później kobieta o imieniu Laura wpada w panikę, gdy dowiaduje się, że w pobliżu kanadyjskiego szlaku turystycznego znaleziono ludzkie szczątki, a media zaczynają powoli wyjawiać szczegóły. Co tak naprawdę wydarzyło się ponad dwie dekady temu w Kanadzie?

SŁAWOMIR KOPER: MISTRZOWIE POLSKIEGO KABARETU

Polski kabaret mocno się zmienił przez ponad stulecie swojego istnienia. Zaczęło się od krakowskiego „Zielonego balonika” wzorującego się na paryskich

kabaretach z Montmartre'u. W Polsce międzywojennej kabaret przybrał formę teatryku, oscylującego między rewią a klasycznym kabaretem. Po drugiej wojnie światowej kabaret przejął rolę politycznego odgromnika montowanego przez niepokornych twórców jak i przez władze polityczne. Po odzyskaniu wolności można było mówić już wszystko i o wszystkich.

WOJCIECH DUTKA: AMERYKANKA

Jane Coulfild, studentka filozofii Uniwersytetu Harvarda, w 1936 roku udaje się do Niemiec, by poznać lepiej filozofię Martina Heideggera i zrozumieć naturę Rzeszy pod rządami Hitlera. Nawiązuje tam przelotny, jak wówczas myśli, romans z młodym Niemcem. Z czasem jej sytuacja komplikuje się i musi uciekać – jedzie do Francji, gdzie zasywa się na kilka lat. Jednak po wybuchu wojny przeszłość nieoczekiwanie daje o sobie znać. W wyniku spłotu różnych okoliczności Jane dociera do Jugosławii i trafia do piekła Jasenovaca, straszliwego obozu prowadzonego przez chorwackich ustaszy.

ABBY JIMENEZ: TO NIE MOŻE SIĘ UDAĆ

Życie Alexis Montgomery zostaje wywrócone do góry nogami z powodu pewnego zwiariowanego zakładu, pysznej kanapki z grillowanym serem i małej kózk w piżamce. A tak naprawdę z powodu Daniela Granta, przystojnego stolarza, młodszego od niej o dziesięć lat i będącego całkowitym przeciwieństwem wielkomiejskiej elegantki, jaką jest Alexis. Wydawałoby się, że wszystko ich dzieli, a jednak chemia między nimi jest niezaprzeczalna. Jeśli jednak ich związek stanie się czymś więcej niż przelotnym romansiem, młoda lekarka będzie musiała odrzucić rodzinne dziedzictwo. Alexis uważa za niemożliwe wprowadzenie Daniela do swojego świata, ale też nie potrafi wyrzec się szczęścia, które on jej daje. Czy mimo tylu różnic uda im się stworzyć trwały związek?

UWAGA

Mamy dla Was po jednym egzemplarzu opisanych książek.

Na telefony czekamy dziś o godzinie 12. Kto pierwszy, ten lepszy.
Tel.: 81 46 26 800

TEATRY:
TEATR STARY
(ul. Jezuicka 18): NIEDZIELA:
Film: **Biuro**

detektywistyczne Lassego i Mai. Tajemnica skorpionia – 14.30, 17.00

TEATR OSTERWY (ul. Narutowicza 17): brak spektakli

TEATR MUZYCZNY (ul. Curie-Skłodowskiej 5): SOBOTA: **Księżniczka Czardasza** – 18.00 NIEDZIELA: **Księżniczka Czardasza** – 17.00

TEATR ANDERSENA (plac Teatralny 1): PIĄTEK: **Na ziarnku grochu** – 09.30, 11.30; SOBOTA NIEDZIELA: **Na ziarnku grochu** – 12.00 **CENTRUM KULTURY** (ul. Peowiaków 12): PIĄTEK: **Ryt przejścia** – 20.00 SOBOTA: **Love-Matter** – 18.00; **Ryt przejścia** – 20.00 NIEDZIELA: **Ostatnie solo K.** - 18.00; **Ryt przejścia** – 20.00 **FILHARMONIA LUBELSKA** (ul. Curie-Skłodowskiej 5): PIĄTEK: **Koncert kameralny** – 19.00 SOBOTA: **Koncert Cuatro Manos** – 18.00 NIEDZIELA: **Na ziarnku grochu** – 10.00, 11.30

KINA:
CINEMA CITY
PLAZA (ul. Lipowa 13): PIĄTEK: **65**

– 11.00, 19.20, 21.30; **Ant-Man i Osa: Kwantomania 2D** napisy – 11.45, 20.10; **Asteriks i Obeliks: Imperium smoka** – 12.30, 15.00; **Avatar: Istota wody 3D HFR dubbing** – 15.30; **Creed III** – 16.00; **Filip** – 16.30; **John Wick 4** – 11.00, 13.10, 14.30, 16.30, 18.00, 19.50, 21.30; **Kot w butach: Ostatnie życzenie** – 13.10; **Krzyk VI** – 10.00, 13.50, 19.30, 22.00; **Maraton John Wick** – 19.30; **Shazam! Gniew bogów dubbing** – 10.00, 12.50, 15.40; **Shazam! Gniew bogów napisy** – 18.30, 21.20; **Syn** – 17.30; **Szczęście Mikołajka** – 11.50; **W gorsecie** – 17.10; **Wieloryb** – 14.30; **Wróżka zębuszka** – 10.00, 11.10, 12.00, 14.00; **Wyrwa** – 18.30, 20.50 SOBOTA NIEDZIELA: **65** – 11.00, 19.20, 21.30; **Ant-Man i Osa: Kwantomania 2D** napisy – 11.45, 20.10; **Asteriks i Obeliks: Imperium smoka** – 12.30, 15.00; **Avatar: Istota wody 3D HFR dubbing** – 15.30; **Creed III** – 16.00; **Filip** – 16.30; **John Wick 4** – 11.00, 13.10, 14.30, 16.30, 18.00, 19.50, 21.30; **Kokainowy miś** – 22.00; **Kot w butach: Ostatnie życzenie** – 10.10, 13.10; **Krzyk VI** – 13.50, 19.30, 22.00; **Pokolenie Ikea** – 19.40; **Shazam! Gniew bogów dubbing** – 10.00, 12.50, 15.40; **Shazam! Gniew bogów napisy** – 18.30, 21.20; **Syn** – 17.30; **Szczęście Mikołajka** – 11.50; **W gorsecie** – 17.10; **Wieloryb** – 14.30; **Wróżka zębuszka** – 10.00, 11.10, 12.00, 14.00; **Wyrwa** – 18.30, 20.50 **CINEMA CITY FELICITY** (al. Witosa 32): PIĄTEK SOBOTA NIEDZIELA: **65** – 17.50, 20.00, 22.10; **Ant-Man i Osa: Kwantomania 2D dubbing** – 12.00, 14.40; **Asteriks i Obeliks: Imperium smoka** – 12.20, 16.00; **Avatar: Istota wody 3D dubbing** – 12.20, 16.10; **Creed III** – 21.10; **Filip** – 18.30; **John**

Wick 4 2D – 10.30, 13.45, 17.00, 20.15; **John Wick 4 4DX** – 18.00, 21.20; **Kokainowy miś** – 22.00; **Kot w butach: Ostatnie życzenie** – 10.40, 13.00, 15.20; **Krzyk VI 2D** – 14.50, 17.30, 20.10, 21.40; **Krzyk VI 4DX** – 13.00; **Shazam! Gniew bogów 2D dubbing** – 10.20, 13.10, 16.00, 18.50; **Shazam! Gniew bogów 2D napisy** – 20.00; **Shazam! Gniew bogów 4DX dubbing** – 10.20, 15.25; **Sundown** – 17.20; **Syn** – 19.20; **Szczęście Mikołajka** – 10.00; **Szkoła magicznych zwierząt** – 11.20; **W gorsecie** – 13.30; **Wróżka zębuszka** – 10.20, 12.20, 14.20, 16.20; **Wyrwa** – 18.20, 20.40 **MULTIKINO** (Galeria Olimp, al. Spółdzielczości Pracy 36b): PIĄTEK: **65** – 20.40, 23.00; **Asteriks i Obeliks: Imperium smoka** – 11.05, 13.40, 16.15; **Creed III** – 15.30; **John Wick 4** – 12.40, 13.40, 16.15, 17.15, 18.50, 19.50, 20.50, 22.25, 23.25; **Kot w butach: Ostatnie życzenie** – 12.00; **Krzyk VI** – 18.20, 21.05, 23.25; **NMF: Maraton John Wick** – 22.00; **Shazam! Gniew bogów dubbing** – 10.10, 11.45, 14.40, 17.35; **Shazam! Gniew bogów napisy** – 20.30; **Szczęście Mikołajka** – 11.30; **Szkoła magicznych zwierząt** – 10.30, 12.55, 15.10; **Święty** – 13.00, 18.10; **Wróżka zębuszka** – 10.30, 11.10, 13.15, 15.20, 17.25; **Wyrwa** – 16.00, 19.30, 23.00 SOBOTA: **65** – 20.40; **Asteriks i Obeliks: Imperium smoka** – 11.05, 13.40; **Creed III** – 15.30; **Filip** – 17.25, 20.10; **John Wick 4** – 12.40, 13.40, 16.15, 17.15, 18.50, 19.50, 20.50; **Kot w butach: Ostatnie życzenie** – 11.10, 13.35; **Krzyk VI** – 18.20, 21.05; **Louis Tomlinson: All of those voices** – 15.00; **Shazam! Gniew bogów dubbing** – 10.10, 11.45, 14.40, 17.35; **Shazam! Gniew bogów napisy** – 20.30; **Szczęście Mikołajka** – 11.30; **Szkoła magicznych zwierząt** – 10.30, 12.55, 15.10; **Święty** – 13.00, 18.10; **Wróżka zębuszka** – 10.30, 11.00, 13.00, 16.15, 18.00; **Wyrwa** – 16.00, 20.00 NIEDZIELA: **65** – 21.10; **Asteriks i Obeliks: Imperium smoka** – 11.05, 16.15; **Creed III** – 13.35; **Filip** – 17.25, 20.10; **John Wick 4** – 12.40, 13.40, 16.15, 17.15, 18.50, 19.50, 20.50; **Kot w butach: Ostatnie życzenie** – 11.10, 13.35; **Krzyk VI** – 18.20, 21.05; **Royal Opera House Cinema: Turandot** – 15.00; **Shazam! Gniew bogów dubbing** – 10.00, 11.45, 14.40, 17.35; **Shazam! Gniew bogów napisy** – 20.30; **Szczęście Mikołajka** – 11.30; **Szkoła magicznych zwierząt** – 10.20, 12.55, 15.10; **Święty** – 12.30, 18.40; **Wróżka zębuszka** – 10.30, 11.30, 13.35, 15.40, 17.45; **Wyrwa** – 16.00, 19.50 **KINO BAJKA** (UL. Radziszewskiego 8): PIĄTEK: **Asteriks i Obeliks: Imperium smoka** – 09.00; **Wróżka zębuszka** – 09.00; **Szczęście Mikołajka** – 10.30; **Szkoła magicznych zwierząt** – 11.00; **Opiekun** – 14.15; **Jezioro słone** – 15.45; **Wyrwa** – 18.00; **Miłość po angielsku** – 18.15; **Święty** – 20.00; **Sundown** – 20.15 SOBOTA: **Szkoła magicznych zwierząt** – 12.45; **Jezioro słone** – 13.30; **Wróżka zębuszka** – 14.30; **Święty** – 15.45; **Opiekun** – 16.15, 18.00; **Sundown** – 18.15; **Wyrwa** – 20.00; **Miłość po angielsku** – 20.15 NIEDZIE-

LA: **Szkoła magicznych zwierząt** – 12.45, 13.45; **Wróżka zębuszka** – 14.30; **Wyrwa** – 15.45; **Opiekun** – 16.15; **Jezioro słone** – 17.45; **Sundown** – 18.15; **Święty** – 20.00; ; **Miłość po angielsku** – 20.15 **CENTRUM KULTURY** (ul. Peowiaków 12): PIĄTEK: **Brainwashed: seks, kamera i władza** – 18.00 SOBOTA: **Brainwashed: seks, kamera i władza** – 18.30; **Piwnica** – 21.00 NIEDZIELA: **Brainwashed: seks, kamera i władza** – 17.00; **Krótkometrażowe Filmy Aktorskie nominowane do Oscara 2022** – 19.00 **CENTRUM SPOTKANIA KULTUR** (plac Teatralny 1): PIĄTEK SOBOTA: **Holy Spider** – 19.00 NIEDZIELA: **Holy Spider** – 18.00 **PULAWY – SYBILLA** (ul. Partyzantów 6): PIĄTEK: **John Wick 4** – 20.00; **Shazam! Gniew bogów napisy** – 17.30; **Wróżka zębuszka** – 14.00, 15.45 SOBOTA NIEDZIELA: **Asteriks i Obeliks: Imperium smoka** – 13.45; **John Wick 4** – 20.00; **Shazam! Gniew bogów napisy** – 17.30; **Wróżka zębuszka** – 12.00, 15.45 **BIAŁA PODLASKA – MERKURY** (ul. Brzeska 43): PIĄTEK: **John Wick 4** – 19.50; **Opiekun** – 14.15; **Święty** – 17.45; **Wróżka zębuszka** – 16.00 SOBOTA: **Asteriks i Obeliks: Imperium smoka** – 12.45; **Filip** – 17.15; **John Wick 4** – 19.45; **Święty** – 15.00; **Wróżka zębuszka** – 11.00 NIEDZIELA: **Asteriks i Obeliks: Imperium smoka** – 12.45; **John Wick 4** – 19.10; **Opiekun** – 15.00; **Święty** – 17.00; **Wróżka zębuszka** – 11.00 **ŚWIDNIK – LOT** (al. Lotników Polskich 24): PIĄTEK: **Szkoła magicznych zwierząt** – 15.00; **Wyrwa** – 17.00; **Tar** – 19.15 SOBOTA: **Nawet myszy idą do nieba** – 12.00; **Szkoła magicznych zwierząt** – 15.00; **Wyrwa** – 17.00; **Tar** – 19.15 NIEDZIELA: **Zestaw bajek** – 12.00; **Szkoła magicznych zwierząt** – 15.00; **Wyrwa** – 17.00; **Tar** – 19.15 **ZAMOŚĆ – STYLOWY** (ul. Odrodzenia 9): PIĄTEK: **65** – 18.00, 20.00; **John Wick 4** – 16.00, 19.30; **Miłość po angielsku** – 18.30; **Shazam! Gniew bogów dubbing** – 11.00, 16.15, 19.00; **Wróżka zębuszka** – 08.30, 16.30; **Wyrwa** – 09.00, 16.00, 20.30 SOBOTA NIEDZIELA: **65** – 18.00, 20.00; **John Wick 4** – 15.00, 16.00, 19.30; **Miłość po angielsku** – 18.30; **Shazam! Gniew bogów dubbing** – 13.30, 16.15, 19.00; **Wróżka zębuszka** – 14.00; **Wyrwa** – 16.00, 20.30 **CHEŁM – ZORZA** (ul. Strażacka 2): PIĄTEK: **Co w trawie gra** – 16.00; **Krzyk VI** – 17.45; **Tar** – 20.15; **Wróżka zębuszka** – 14.00 SOBOTA: **Co w trawie gra** – 13.00; **Krzyk VI** – 20.00; **Rzeka** – 15.00; **Tar** – 17.00; **Wróżka zębuszka** – 11.00 NIEDZIELA: **Co w trawie gra** – 11.00; **Krzyk VI** – 19.45; **Rzeka** – 18.00; **Tar** – 15.00; **Wróżka zębuszka** – 13.00 **ŁUKÓW – ŁOK** (ul. Wyszyńskiego 20): PIĄTEK SOBOTA NIEDZIELA: **Co w trawie gra** – 15.00, 16.30; **Imperium światła** – 18.15; **Krzyk VI** – 20.15 **LUBARTÓW – LEWART** (Rynek II 1): PIĄTEK SOBOTA NIEDZIELA: **Opiekun** – 14.00; **Co w trawie gra** – 16.00; **Jezioro słone** – 18.00; **Shazam! Gniew bogów** – 20.00

Step Myszek Miki. Poszukiwacze

DO ZOBACZENIA W piątek, 24 marca o godzinie 19 w Galerii Labirynt (ul. Popiełuski 5) zostanie otwarta wystawa „Step Myszek Miki. Poszukiwacze” Daniila Revkovskiy’ego i Andriy’a Rachinskiy’ego.

To charkowscy artyści, którzy łączą różne formy praktyk artystycznych (instalacje, rekonstrukcje, wideo, archiwa), badając konteksty i krajobrazy przemysłowych regionów Ukrainy.

Artyści od 2020 roku pracują nad monumentalnym projektem „Muzeum Cywilizacji Człowieka”, który zakłada koniec naszej cywilizacji. Muzeum ma pomóc przyszłym archeologom zrozumienie przyczyn istnienia oraz zniknięcia cywilizacji.

„Step Myszek Miki” to realizacja, w ramach której artyści badają historię bitew pancernych.

– Z ich badań wynika, że Ukraina jest krajem, na któ-

Kadr z filmu “Step Myszek Miki. Poszukiwacze”

rego terenie odbyła się największa liczba takich bitew w historii świata. Bohater wystawy Vladislav Lyubchenko – mieszkaniec Charkowa – zgromadził ogromne archiwum zdjęć zniszczonych czołgów. Na wystawie artyści zestawiają te zdjęcia z obsejnymi rysunkami innego mieszkańca Charkowa – Ivana Stygatenki, powstałymi w 2014 roku – zapowiadają

organizatorzy lubelskiej ekspozycji.

Na wystawie zaprezentowana zostanie również praca wideo ukazująca rozbite czołgi armii rosyjskiej, która próbowała zdobyć Charków.

W trakcie wernisaż odbędzie się spotkanie z artystami poprowadzone przez Ksenię Małykh, kierowniczkę Platformy Badawczej w PinchukArt-Centre w Kijowie.

Wstęp na wystawę: 5 zł. Udział w wernisażu jest bezpłatny. Ekspozycja będzie czynna do 21 maja. **DAD**

Tajemnica Bańki Szczęścia

NA SCENIE Międzynarodowy Teatr Baniek Mydlanych od lat podróżuje po Polsce z barwnym widowiskiem dla całych rodzin. Teraz po raz pierwszy „Tajemnicę Bańki Szczęścia” zobaczą mieszkańcy Świdnika. Interaktywne show w poniedziałek, 27 marca, o godzinie 18 w Miejskim Ośrodku Kultury.

„Tajemnica Bańki Szczęścia” prezentuje przygody wspaniałych bańkowych

bohaterów: Bąbelka i Mydlaneczki oraz Mistrza Bulbala. Wszyscy oni pracują nad recepturą Mydlanej Bańki Szczęścia, a pomóc im osiągnąć cel mogą sami widowni.

– Będziemy rozwiązywać bańkowe zagadki, wspierać Mydlaneczkę i Bąbelka swoimi oklaskami, walczyć ze złośliwym Bulbulasem i wspólnie zmieniać stworzone przez niego dziwadła w kolorowe bańki radości – zachęcają twórcy widowiska.

Bilety na spektakl kosztują od 40 do 50 zł. Bilety dostępne na platformie pankoncert.pl.

DAD

Dwa spektakle i jam

NA SCENIE Centrum Kultury w Lublinie zaprasza na weekend z tańcem. Będzie można zobaczyć między innymi widowisko „Love-Matter”

Spektakl otworzył 26. edycję Międzynarodowych Spotkań Teatrów Tańca, a teraz lubelscy widzowie będą mogli zobaczyć go ponownie. Wystąpi duet tancerzy, którzy będą wchodzić ze sobą w interakcję. Autorka spektaklu, Elisabetha Consonni, wydybowała istotę z nieośmi jednocześnie zastanawiając się, jaka jest istota ludzkich relacji i zależności. Pokaz spektaklu w sobotę, 25 marca, o godzinie 18. Bilety: 30/40 zł.

Dzień później o tej samej porze widzowie zobaczą „Ostatnie solo K.” Lubelskiego Teatru Tańca. Spektakl Ryszarda Kalinowskiego pelen jest odniesień i nawiązań, m.in. do sztuki Samuela Becketta czy roli Tadeusza Łomnickiego z drugiej połowy lat 80.

Po dwóch dekadach od spektaklu „DC 5861494” Ryszard Kalinowski wraca do znanych scen, obrazów i wspomnień. Stawia wiele pytań, „odsluchując” stary spektakl poprzez swoje ciało, dialogując z obrazem na ekranie.

nie i tworząc perspektywę kolejnego spotkania z samym sobą w przyszłości, za kolejne 20 lat – opowiadają organizatorzy pokazu.

Bilety na „Ostatnie solo K.” kosztują 30 i 40 zł.

Dodatkowo w piątek, 24 marca o godz. 17.30, będzie można również wziąć udział w tanecznym jamie. To rodzaj praktyki ruchowej, spotkanie, w trakcie którego będzie można poruszać się w sposób spontaniczny. Spotkanie poprowadzi Mikołaj Karczewski. Koszt: 25 zł. Obowiązują zapisy. **DAD**

Projekt „Z frazą”

POEZJA Fundacja Heuresis niedawno zakończyła projekt Lubelskiej Sceny Poetyckiej, a już rusza z nową inicjatywą. Mowa o projekcie „Z frazą”, który zostanie za inaugurowany już 24 marca o godz. 20 w lokalu Kulturalna (ul. Grodzka 26).

To nowy projekt Fundacji, która zaznaczyła swoją obecność na lubelskiej mapie kultury m.in. organizacją Sceny Poetyckiej. W tym roku zespół zaprosi m.in. na trzy

slamy poetyckie, trzydniowy festiwal oraz spotkania autorskie.

– Macie swoje ulubione frazy poetyckie? Bo nasz pomysł na projekt poetycki zaczął się od takiej – „lubię chodzić z frazą po mieście” – którą napisała Sara Akram w jednym z wierszy. Z frazą – a właściwie z frazami – lubimy się bardzo. Dlatego w trakcie najbliższych kilku miesięcy damy Wam niejedną okazję, żeby spędzić

z nimi dużo czasu – mówi Magdalena Krasuska, prezeska Fundacji Heuresis.

24 marca o godz. 20 w Kulturalnej rozpocznie się pierwsze z planowanych wydarzeń. Na scenie lokalu wystąpi grupa Pojazzja, a po koncercie wszyscy chętni będą mogli skorzystać z mikrofonu i podzielić się z odbiorcami swoimi tekstami: prozą, poezją i wszystkim co pomiędzy.

DAD

Koncerty Wiosenne na jubileusz

WYDARZENIE W tym roku Zespół Pieśni i Tańca „Lublin” im. Wandy Kaniorowej świętuje jubileusz 75-lecia istnienia

Z tej okazji niemal do końca roku realizowane będą wyjątkowe artystyczne wydarzenia z udziałem formacji. Już w najbliższy weekend w Centrum Kongresowym UP (ul. Akademicka 15) odbędą się dwa „Koncerty Wiosenne” z udziałem 12 grup tanecznych.

Zespół Pieśni i Tańca „Lublin” powstał w 1948 roku z inicjatywy Wandy Kaniorowej. To jeden z najstarszych i największych zespołów folklorystycznych w Polsce. Na przestrzeni

75 lat istnienia, zespół wystąpił na ponad 7400 koncertach i odbył 234 podróże zagraniczne. Artyści prezentowali swoje artystyczne umiejętności niemal na wszystkich kontynentach świata i osiągnęli szereg sukcesów na międzynarodowych festiwalach folklorystycznych. Bogaty repertuar zespołu obejmuje tańce, pieśni i melodie z prawie wszystkich regionów Polski.

Tegoroczne świętowanie „Kaniorowców” wpisuje się również w czas, kiedy Lublin

otrzymał prestiżowy tytuł Europejskiej Stolicy Młodzieży. Właśnie w ramach ESM już w najbliższy weekend, 25 i 26 marca o godz. 17 w Centrum Kongresowym UP, odbędą się dwa „Koncerty Wiosenne”.

Na scenie pojawi się aż 12 grup tanecznych z towarzyszeniem Kapeli Reprezentacyjnej. Publiczność będzie mogła podziwiać tańce, pieśni i melodie ludowe z wielu regionów Polski. W repertuarze koncertów znajdują się m.in. tańce lubelskie, rzeszowskie, sądeckie, kaszub-

skie, orawskie, opoczyńskie, kujawskie oraz polskie tańce narodowe.

– „Koncerty Wiosenne” to barwna feeria tańca, muzyki, śpiewu i pięknych kostiumów. Występy okraszone temperamentem, radością i uśmiechem roztąńczonych „Kaniorowców” będą doskonałą okazją do odkrycia i poznania polskiego folkloru – zachęcają organizatorzy wydarzenia.

Bilety dostępne na platformie kupbilecik.pl.

Wieczory muzyczne

KONCERT Kościół Rectoralny pw. Wniebowzięcia NMP Zwycięskiej w Lublinie (ul. Narutowicza 6) zaprasza na tegoroczną edycję cyklu koncertów pod hasłem „Wieczory Muzyczne w Kościele Pobrygidzkim”. Pierwszy z koncertów będzie miał charakter pasyjny i odbędzie się już 26 marca o godz. 18.45.

Wieczory organizowane są od lat i cieszą się bardzo dużą popularnością wśród odbiorców. Jak przekonują organizatorzy, to wyjątkowe

artystyczno-kulturalne wydarzenie pozwala wykorzystać świetną akustykę kościoła, w którym można wykonywać za-

równo muzykę kameralną, jak i orkiestrową bądź chóralską.

W najbliższy weekend rozpocznie się te-

goroczna edycja cyklu. Przed nami wiele koncertów, które planowane są do końca 2023 roku. Pierwszy z nich w najbliższą niedzielę o godz. 18.45. Będzie można usłyszeć pasyjną kompozycję „Siedem ostatnich słów Chrystusa na Krzyżu” Josepha Haydna.

Koncert wykona Kwartet smyczkowy Filharmonii Lubelskiej w składzie:

• Tomasz Kusiak – I skrzypce • Lech Gąsior – II skrzypce • Katarzyna Czerniawska – al-

tówka • Szymon Krzemień – wiolonczela.

– Kompozycja Haydna składa się z siedmiu orkiestrowych sonat (wszystkie utrzymane w wolnych tempach, jak adagio, largo, grave, lento), poprzedzonych introdukcją i zakończonych żywą częścią finałową, ilustrującą trzęsienie ziemi, które nastąpiło po śmierci Jezusa – opisują organizatorzy koncertu.

Wstęp na koncert jest bezpłatny.

DAD

FOT. PIXABAY/ZDZIEJE ILLUSTRACYJNE

KULINARIA Gratka dla wielbicieli kuchni azjatyckiej. W najbliższy weekend w Targach Lublin (ul. Dworcowa 11) odbędzie się Festiwal Azjatycki.

Na miejscu znaleźć będzie można zarówno uwielbiane przez wszystkich klasyki kuchni wschodu jak i oryginalne, niedostępne na co dzień dania. Wśród kulinarnych ciekawostek będą między innymi: marynowana rzepa i czarny sezam, wietnamskie kanapki bahn mi czy domowe curry.

Podczas Festiwalu Azjatyckiego w Lublinie będzie można skosztować potraw z Japonii, Chin, Wietnamu, Indii, Tajlandii, ale także chociażby z Gruzji.

Terminarz festiwalu: sobota, 25 marca, godz. 12-20; niedziela, 26 marca, godz. 12-18.

DAD

The Fedor Family

WYDARZENIE Dobiega końca tegoroczna edycja Nadbużańskiego Festiwalu Muzyki Wielkopostnej we Włodawie. 26 marca o godz. 19 w tamtejszym kościele św. Ludwika (ul. Klasztorna 7) rozpocznie się koncert finałowy z udziałem lubelskiej formacji The Fedor Family

II Nadbużański Festiwal Muzyki Wielkopostnej powstał z inicjatywy Towarzystwa Muzyki Chóralskiej „VLODAVIENSIS”. W ramach tej edycji odbyły się już trzy koncerty pasyjne z udziałem cenionych artystów. Na finał festiwalu zaplanowano koncert zespołu The Fedor Family.

To muzykująca rodzina z Lublina, której liderem jest Marek Fedor: kompozytor, aranżer, pedagog, a także multiinstrumentalista i pasjonat etnicznych brzmień. Jego żona Małgorzata jest matematykiem

z zamiłowaniem i wykształceniem, i wokalistką z potrzeby serca. Grupę tworzy również siedmiorgo dzieci państwa Fedorów.

– Najstarsze dzieci, Weronika i Michał, studiują jazz

i muzykę estradową na Wydziale Artystycznym UMCS, młodsi: Rafał, Gabriel i Helena uczęszczają do Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. Tadeusza Szelińskiego w Lublinie, a najmłodsi, Daniel i Joanna, pobierają jeszcze naukę gry

i śpiewu u rodziców – wymieniają organizatorzy wydarzenia.

Muzyka liturgiczna i pieśni wielkopostne zainspirowały zespół do przygotowania specjalnego programu koncertowego. Składają się na niego m.in. takie utwory jak: „Jezu Chryste Panie miły” i „Ludu mój ludu” w nowych aranżacjach.

Po koncercie nastąpi uroczyste zakończenie tegorocznego festiwalu. Wstęp wolny.

DAD

Izzy and the Black Trees

MUZYKA Gratka dla miłośników punkowego grania. W sobotę, 25 marca o godz. 20 w Dzielnicowym Domu Kultury Węglin (ul. Judyma 2a) wystąpi formacja Izzy and the Black Trees.

Zespół wydał swój pierwszy album – „Trust No One” – w 2020 roku. Utwór tytułowy był prezentowany przez legendarnego Steve’a Lamacq w programie BBC 6 Music Recommends. Aktualnie muzycy promują drugi krążek: „Revolution Comes in Waves”.

– Izzy and the Black Trees to połączenie brudnych punkowych gitar i charyzmatycznego głosu wokalistki. W brzmieniu zespołu zauważalna jest surowa elektryzująca energia na miarę the Pixies, PJ Harvey czy Patti Smith – zapowiadają organizatorzy wydarzenia.

Zespół wystąpi w składzie: • Izabela Izzy Rekow-ska – wokal, teksty • Mariusz Dojs – gitara, wokal • Mateusz Pawlukiewicz – perkusja • Łukasz Mazdah Mazurowski – gitara basowa.

Koncert będzie tłumaczony na polski język migowy w całości, także treść utworów. Koncert tłumaczyć artystycznie na PJM będzie Magdalena Gach. Poza tym podczas koncertu istnieje możliwość skorzystania z pętli indukcyjnej i audiodeskrypcji na żywo.

Bilety w cenie 20 zł do nabycia w godzinach otwarcia Kasy DDK „Węglin” lub w dniu koncertu na godzinę przed wydarzeniem.

DAD

Litery z pól ponumerowanych od 1 do 34 utworzą rozwiązanie z kategorii słowne wpadki komentatorów sportowych.

Litera, którą wycinał Zorro	14	Leżą przy kominku	Kelner (prze- starza- le)	Ka- mień ozdob- ny	Używa- ich taternik	Znany raper („Waż- ne”)	Model Daewoo	Jezioro blisko Mielna	12	Drewniane ogro- dzenie	Namięt- nie ogląda filmy z kaset	Lniane – do szycia	Śpiewa przebój „Waka Waka”	Bill ... (Micro- soft)	Klapy mary- narki	Gott, piosen- karz																	
... Allan Poe				28		Tarcza Zeusa i Ateny				Film Pa- si- kow- skiego	Imię naszej nobliski	16				Gama, paleta																	
Nosi czyjeś bagaże							Indywi- duum, typ	Ferajna, kompa- nia		Np. Daniel lub Jan			Laska Dioni- zosa																				
Włoski „złoty” (daw- niej)		Zato- piony okręt				Kiedys zwane iluzjo- nem			30		Dydko (regio- nalnie)																						
						Film o Bondzie (Daniel Craig)	Rzym				Pocisk broni palnej	Wróżbi- ta z „We- sela”	Ryba o smacz- nym mięsie																				
„Wybu- chowe” tworzy- wo		Ger- mański bóg wojny		Wnio- sek z bajki	Żona Ozyry- sa			Indianie z Cuzco						Ropniak		Elijah, aktor (horror „Oni”)																	
						Cynko- wa lub ichtio- lowa	Przyję- cie bez tańców	Boa w szafie		Magda śpiewa- jąca poezję	10			Gwiaz- da operetki																			
Hit Black Sab- bath	Carlo, twórca postaci Pinokia		Wywie- rany nacisk, presja		... Sanga- re, aktor			Szare z „Para- solem”		Tortury, każń	Angeli- na Jolie jako ... Croft			... Kox, polski reżyser	Włoskie auto sporto- we	Dżungla lub tajga																	
Kraj z Larna- ką, Nikozją					Przebój grupy Kult	Likier z kminku				Prowa- dził „Duże dzieci”				Znak na pięcio- linii																			
						Upust kanału			11	Sejm – ustawa, król – ?	Temat „Sztuki kocha- nia”	Brat Zeusa	26	Zespół wiośla- rzy																			
Autor „Smugi cienia”	... pię- kności szkodzi						Daleko- pis					Tere- nowy „tampo- nik”				„Karcia- ny” dekolt																	
Podofi- cer w maryna- rce	Na drugim stopniu pudła		Passent lub Buzek		Ilustra- cja w książce	Solowa pieśń w operze	Deszyf- rator	... Ar- mando Marado- na						Gra ze szlemi- kiem		Kartofel dla poznai- ka																	
					Orla Białego i Virtuti Militari					Wyżło- bienie, nacięcie				Mały Aleksan- der	Boleń (ryba)																		
29								Film z Gołę- biew- skim		Miasto z Tadż Mahal																							
Działal- ność poza cenzurą					31	Śpiewa „Tu nie zawinił nikt”	W ręku tenisi- sty		33		Hajda- wery	Smali cholew- ki	Tyson („Bes- tia”)	Obok peronu																			
	Kabza, sakiew- ka	Np. „Dyna- stia”	„Torba” dla ministra					Miał cudow- ną lampę	Sprytna jasz- czurka	Zastę- pują skarpety	Ma liczbę atomów 48			Piotr, aktor (Możej- ko)	Płynny miód pszczeli																		
											Ludwik Jerzy, znany satyryk	Łazik z kołami			Potwór z Labi- ryntu	Zmora dłużnika																	
32				20	Drzazga na desce																												
Tka- nina synte- tyczna	Na datki wier- nych		Ru- miana część twarzy	Wie- sław, śpie- wak	Uczeń w mundu- rze					Nad Notecią lub Śląskie				Owad, udręka wędkar- zy																			
					Czwo- róg Stasia i Nel						Święty z Pietrel- ciny	Kolega Stacha Japycza		Grupa promi- nentów																			
						Amery- kański renifer		Rzecz drogo- cenna	19	Samochód z rodziny Opla				Danuta Siedzi- kówna	„Bubel” w wosku	8																	
Pisarz Edmon- do de ...	2							Potrąfi rozbroić minę			Opada jesienią z drzewa	Przy- rząd optycz- ny		Żabia wokali- za	Krople tłuszczu na rosole																		
Skupia rze- mieśni- ków					Drzew- ko w donicz- ce	Młóce- nie, młocka																											
					Sklono- wana owca											Prze- bieg dyskusji																	
Staw kończy- ny dolnej	Miasto z „Łucz- nikiem”	15	Pierw- szy grzesz- nik		18	Siecie- chówna z „Krzy- żaków”	Maka- ron lub do drewna			Oddech, tchnie- nie	... Ce- gielski, przemys- łowiec	Król tenorów			W lesie lub na owcy	Trzeź- wiące lub mi- neralne																	
						Chodak, trep										34																	
Do wyrobu świec	Chła- pacz z tyłu koła		Wielbi- ciel małej czarnej	Sergio, włoski reżyser				Ochota, chęć	Pisarz taki jak Homer, Prus	... Se- roczyń- ska			Nieod- party wdzięk																				
					Roz- głośnia	Etap rozmów			Postać jamo- chłonów			Filmowa sta- tuetka	Krop- lówka (... kroplo- wy)	Korytko wokół dachu	Napój śniada- niowy	3																	
Zyg- munt I ... mąż Bony						Ochra- nia głowę górnika	„Konsu- ment- ka” żelaza	Miasto nad Solawą		23		Zoff lub Baggio																					
					Trzeci- go Świata	6			Tiger na polu golfo- wym				Dziurka w cedzaku	„Mlec- ny” metal	Płynie przez Inns- bruck																		
		22						1																									
Miasto nad Jeziora- kiem	Ląduje w koszu					Futerał na koszto- wności					Porząd- kowy w języku polskim			Jacuzzi																			
					Sunie po nich tramwaj																												
Miesz- kają w klasztor- ze	4	Słynny batalion AK			5		Słynna willa w Zakopa- nem	9			„...! ...! ...!” film			Wczes- ne godziny dnia		27																	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34

Litery z pól ponumerowanych od 1 do 34 utworzą rozwiązanie z kategorii słowne wpadki komentatorów sportowych.

Stan zachwytu	▼	Napad w piłce nożnej	▼	„Plażowy” likier	▼	Pieśni operowe	▼	Może być pokryty rżesą	▼	Duże miasto w Bułgarii	▼	Drzewo bobkowe	▼	Rafael, znany tenisista	▼	Twarz, buzia	▼	Ziołowa polska firma	▼	Suną w polonzie	▼	Komosa biała	▼	Zielonoskóry Mistrz Jedi	▼	Zając samiec	▼	Plon, zbiór					
Zagrał Wokulskiego	▶	11	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	12	▶	▶	▶	▶	▶						
Sędzia, który strzela	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	31	▶	Wolak (gołąb)	▶	Wyrażenie przy zdziwieniu	▶	Grosz Janek-sów	▶	Lampy przeciwmgielne	▶	▶	▶	▶	▶	▶	Namiot Siuksów	▶	Dopływ Warty (z liter: bora)						
Cienka u modelak	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	Solny – o wzorze HCl	▶	▶	▶	25	▶	▶	▶	Fach szyprów	▶	▶	▶	▶	▶	23	▶	▶	▶						
▶	▶	6	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	„i jego drużyna”	▶	„Dawidowski	▶	▶	▶	Przepustka do USA	▶	16	Potrzebna do tarota	▶	Biblijny nie-szczęśnik	▶	Mała osłona żywoności	▶	Nieje-den w przekładni						
Woreczek na talary	▶	▶	Mnich, zakonnik	▶	Niebieska lub budżetowa	▶	Objawia się rumieńcem	▶	9	▶	▶	Składane w archiwum	▶	Może być po pachy	▶	Ciężarówka z Czech	▶	Tablet firmy Apple	▶	▶	▶	▶	Ogon lisa i wiewiórki	▶	Mała osłona żywoności	▶	Nieje-den w przekładni						
Kome-dia Zapolskiej	▶	▶	Wielkie drzewo iglaste	▶	Ulotnić się jak ...	▶	... L. Jackson, aktor	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	Serce czerwone w talii	▶	Emil, pisarz („Nana”)	▶	▶	▶	Pomost na wodzie	▶	Marze-na, dziennikarka	▶	Brodacz (potocznie)							
Alkohol made in Japan	▶	▶	22	▶	▶	▶	Stare, zniszczone meble	▶	Smakowe – na języku	▶	2	▶	▶	▶	▶	Wierzył w „złe Mzimu”	▶	▶	▶	▶	▶	Haber w „C.K. Dezerterach”	▶	▶	▶	18							
▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶							
Bez-wład, apatia	▶	▶	„Licha” rzeka we Francji	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶							
Arena zmagani sztangistów	▶	▶	20	▶	▶	▶	Skąpiec z dowiepów	▶	Strój Macieja Boryny	▶	„Klacz” dla Mustafy	▶	Rzeka w Mostarze	▶	Z jej włókna robi się papier	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶							
▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶							
Zagrał Jarząbka w „Misiu”	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶							
▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶							
Łóżko do powieszenia	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶							
▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶							
Roman, znany żeglarz	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶							
▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶							
Część zamka broni palnej	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶							
▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶							
Najcięższy ptak latający	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶							
▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶							
Mała, szybka antylopa	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶							
▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶							
Siostra Luke’a Skywalkera	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶							
▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶							
Łagodzi wstrząsy auta	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶							
▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶							
Edwin, były płotkarz	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶							
▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶							
Np. uniewinniający	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶							
▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶	▶							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34

Ryby zamiast wieprzowiny

Jeszcze w średniowieczu wielu teologów uważało, że chrześcijanie nie powinni jeść wieprzowiny. Skoro Chrystus nie jadł wieprzowiny, należało go naśladować – mówi prof. Jarosław Dumanowski, badacz tradycji żywieniowych w Polsce

Waldemar Sulisz

W ostatnich dniach Wielkiego Postu przypominamy zapomniane receptury na dania z ryb, dodając do nich przepisy regionalne i całkiem współczesne. Przypominamy, bo to przecież do naszych gospodarstw rybackich przyjeżdżają po towar restauratorzy z Warszawy, a słynna szyneczka z karpia, wpisana na listę produktów tradycyjnych, zachwyca smakoszy w całym kraju.

Więcej ślimaków niż wieprzowiny

Chrześcijanie nie powinni jeść wieprzowiny. Za to powinni jeść dyby. Dlaczego? – W „Compendium ferculorum”, najstarszej polskiej książce kucharskiej, wieprzowina występuje marginalnie. W zasadzie jako dodatek lub zamiennik. Dopuszczano, żeby do francuskiej zupy włożyć schab, ale należało go wyjąć i nie jeść, bo to nieelegancko jednak. Polacy jedli więcej potraw ze ślimaków niż z wieprzowiny. Jeszcze w średniowieczu wielu teologów uważało, że chrześcijanie nie powinni jeść wieprzowiny. Skoro Chrystus nie jadł wieprzowiny, należało go naśladować. Wtórowali im ówcześni dietetycy, uważając, że to mięso jest niezdrowe, gorące i mokre, w pewien sposób grzeszne, bo doprowadza do wzrostu libido – mówi prof. Jarosław Dumanowski z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Okazuje się, że Polacy wyspecjalizowali się w daniach z ryb. – Eksportową specjalnością polskiej kuchni i gastronomii były potrawy z ryb

Pstrąg według receptury z Książki kucharskiej hrabiów na Włodawie i Różance przyrządzony przez Sylwestra Lisa z Atmosfera Caffè we Włodawie

FOT. WALDEMAR SULISZ

słodkowodnych. A ponieważ w XVII wieku post w Polsce trwał prawie pół roku, Polacy doszli do mistrzostwa w potrawach ze szczupaków i lososi. Czernicki pisze, że „łosos jest w Polsce najsubtelniejszego smaku”. Już w XI wieku znany był szczupak po polsku. Ryby podawano na ostro, na kwaśno, z grochem, z cebulą. Ale prawie zawsze były to ryby gotowane. I to jest coś, co Francuzi, Włosi, Niemcy, Szwedzi, Rosjanie chwalili, uważając, że w tym Polacy są najlepsi – tłumaczy Dumanowski. Zajrzyjmy zatem do starych receptur z jego kolekcji.

Oto budyń z XVIII wieku, w sam raz na post.

Budyń ze szczupaka „Weź wielkiego szczupaka, oskrob, wypraw, wybierz z niego wszystkie ości i kości, usiekaj mięso, włóż kawał dobrego masła, włóż na głęboką misę, wbij do tego ośm całych jajów, a ośm samych żółtek z jajów, tłuczonego musztardowego kwiatu, drobno krajanej cytryny, dużych i małych rożynków, trochę śmietany, chleba tartego i soli, wymieszawszy razem i wstaw w serwe-

cie, jako wyżej. Zrób sos do tego takowy: zrumień masło z mąką, wsyp cukru, wlej trochę wina, włóż kaparów i drobnych rożynków, skórki cytrynowej, zalej octem goździkowym lub innym. Jeżeli będzie za ostry, przydad jeszcze kawałek cukru, zagotuj dobrze i tym sosem budyń podlejesz”.

A teraz przepis na maselko z sardelami (anchois) z Pomorza z XIX wieku.

Masło z sardeli

„Bierze się świeże masło, 2 funty sardeli, 3 łyżki stołowe kaparów i jedną łyżeczkę do herbaty octu z kaparów. Sardele należy opłukać, usunąć ości i drobno posiekać. Masło przemyć i utrzyć do konsystencji śmietany, dodać sardele, połowę posiekanych kaparów i ocet z kaparów”.

Wszystko razem trzeba dokładnie wymieszać, przetrzeć przez drobne sito i na końcu dodać pozostałą część drobno posiekanych kaparów. Jeśli masło zostało świeżo wyjęte z kierzni i jeszcze go nie posolono, to należy wziąć go o 1-2 luty mniej, bo sól dodaje wagi.

Sądak po kapucyńsku „Świeżego sądka (sandacz) sprawić i oczyścić jak należy, odrzucić skórę z łuską, posolić w miarę na godzinę dobrą, wypłukać w zimnej wodzie, wytrzeć z wilgoci serwetą, skroić w dzwona na cal grubości, posypać nieco imbirem z dodaniem cokolwiek pieprzu. Położyć na dno półmiska włoszczyznę, na tej warstwę ryby, znowu rybę okryć włoszczyzną, i tak uformować gładko i okazałe półmisek; rozpalić masła świeżego trzy ćwierci funta, wrzucić

na nie zadość tartej pszennej bułki, zarumienić, oblać tym rybę ułożoną na półmisku z włoszczyzną i wstawić do niezbyt gorącego pieca, aby w miarę doszła i kolor rumiany pozyskała. Włoszczyznę do przekładania dzwonów sądka tak przygotować: skroiwszy drobno w kostkę selerów i cebuli kwartę, bardzo mało, aby gdzieś znieść było cokolwiek marchwi, złożyć do rondelka, wlać łyżkę wody, pół funta masła, i tuszyć na miękko, poczem przekładać warstwy sądka”.

(J. Szyttler, „Kuchnia polna podająca najoszczędniejsze sposoby sporządzania potraw rybnych oraz zup, chłodników, pieczonek, marynat, jarzyn, melszeizów, ciast itp.”, Wilno 1848).

I ostatni przepis z kolekcji profesora Jarosława Dumanowskiego.

Ziemniaki ze śledziem

Po wielokrotnym dokładnym umyciu moczy się dobre śledzie przez około godzinę, następnie usuwa skórę, patroszy, wyjmując ości i kroi w drobną kostkę. Podczas ściągania skóry należy też starannie usunąć szarą skórę z grzbietu ryby. Ości najłatwiej usunąć, gdy złapie się jedną płetwę ogonową w prawą, a drugą płetwę ogonową w lewą dłoń i rozzerwie śledzia na pół. Ziemniaki obgotowuje się w lupinach, następnie obiera i kroi w plasty.

Bierze się tygiel, wkłada sporo masła i posiekanej cebuli, podgrzewa, aż cebula będzie prawie miękka, dosypuje kilka łyżek mąki pszennej, robi jasną zasmażkę, dolewa dobrego bulionu mięsnego (na jedną formę

ok. ½ kwarty), gotuje wszystko razem, aż powstanie gęsty sos, a na koniec dolewa tłuszcz słodkiej śmietany, doprawia tłuczonym pieprzem i sporą ilością soli. Sos powinien być dość gęsty.

W formie do ciasta umieszcza się naprzemiennie warstwę ziemniaków, warstwę śledzia i warstwę sosu, aż forma będzie pełna. Na wierzch kładzie się kawałeczki masła i przykrywa blachą, na którą kładzie się żarzące się węgle, aż wierzchnie się rumiany. Niektórzy dokładają jeszcze pieczeń pokrojoną w kostkę i surową szynkę, a na stole stawiają tartę ser. Wszystko to można stosować wedle upodobania. Podaje się do kielbasy, lososia, ozora i in.

Pstragi z grilla

A teraz coś z przepisów współczesnych. Na dworze ciepło, w zasadzie można postawić małego grilla i szybko upiec pstragi.

SKŁADNIKI: 4 pstragi, pół kostki masła, 2 cebule, 2 łyżki mieszanki ziołowej do ryb, 1 cytryna, świeże listki oregano, tymianku, pietruszki.

WYKONANIE: sprawione pstragi natrzeć mieszanką, skropić cytryną. Do środka nałożyć po kilka plasterków cebuli, gałązki ziół i pietruszki. Dodać masła. Grillować po kilka minut z każdej strony, cały czas smarując ryby maselkiem. Kiedy skórka będzie chrupiąca, przełożyć na wyższy ruszt.

Jesiotr zapiekany po królewsku

Teraz coś ekstraordinaryjnego, co może być ozdobą finału Wielkiego Postu. W gospodarstwie rybackim Pstrąg Pustelnia hoduje się słynne

jesiotry, a ich firmowe „rybowozy” spotkacie w Lublinie.

SKŁADNIKI: 1 jesiotr, 10 dag świeżych borowików lub pieczarek, 20 dag gęstej śmietany, 1 cebula, 2 jajka gotowane, 5 dag masła, mąka, sól, przyprawy, tarty żółty ser.

WYKONANIE: rybę pokrojoną w kawałki przyprawić, panierować w mące i smażyć na maśle do złotego koloru. Następnie przełożyć ją do żaroodpornego naczynia, dodać drobno pokrojoną, zeszkłąną cebulę, pokrojone grzyby i jajka, zalać śmietaną, dodać przyprawy, posypać tartym serem i zapiec w gorącym piekarniku. Przed podaniem możemy posypać posiekaną natką pietruszki.

Karp po żydowsku

SKŁADNIKI: karp, 2 cebule, 3 marchewki, 10 kostek cukru, sól, pieprz, rodzynki, migdały.

WYKONANIE: sprawić karpia i pokrajać na kawałki. Głowę, kręgosłup, ogon i płetwy użyć na wywar wraz z cebulką i marchewką. Ugotowany wywar przecedzić i włożyć do niego pokrajane kawałki karpia oraz głowy. Gotować powoli 30 minut. Dodać migdały, rodzynki, pokrajaną ugotowaną marchewkę i przetrartą cebulę oraz cukier; dalej gotować 30 minut. Wyjąć na półmisek kawałki ryby i głowę. Oblać zastygającym sosem.

Ryba z pieca

SKŁADNIKI: 1 kg ryby, 2 jajka, 10 dag sera zagradowego, 10 dag leśnych grzybów, zielona pietruszka, sól, papryka, pieprz, mąka, śmietana, masło.

WYKONANIE: sprawioną rybę pokroić na kawałki i osolic, kawałki obtoczyć w mące, wymieszanej z papryką i odrobiną pieprzu. Piec na gorącym tłuszczu na złoty kolor. Upieczone kawałki układać warstwami w naczyniu żaroodpornym. Każdą warstwę przysypać ugotowanymi na twardo i pokrojonymi jajkami, zieloną pietruszką (posiekaną), tartym serem oraz smażonymi grzybami.

Na wierzch położyć kawałki masła i mocno zapiec pod przykryciem przez pół godziny. Przed podaniem zalać kwaśną śmietaną i ponownie zapiec.

